

Glas

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Gorenjske

Izdaja: Gorenjski tisk / Ureja:
Uredniški odbor / Odgovorni
urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190
/ Tekoči račun pri Komunalni banki
Kranj Štev. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v
ponedeljek in petek / Naročnina: letna
600, polletna 300, mesečna 50 dinarjev.

KRANJ, 13. APRILA 1956
LETNO IX. — ST. 30
DIN 10.—

Referat Mirana Košmelja na plenumu OO SZDL

Problemi delavskega samoupravljanja v luči izvajanja načel naše gospodarske politike

Pretekli petek je bil v Kranju plenum Okrajnega odbora SZDL. Danes objavljamo referat, ki ga je podal na plenumu predsednik OLO Miran Košmelj.

Aktualnost vprašanj, ki so bila na dnevnem redu plenuma, vodilo v tisto področje naporov socialističnih sil pri nas, ki mu v zadnjem razdobju posvečamo največ pozornosti. Obravnavata teme problematike na plenumu je podaljšek razprav v najrazličnejših forumih — od najvišjih do najnižjih.

Odločitev sekretariata OO SZDL, da obravnavata to problematiko na plenumu, je še sad naslednjih dveh okoliščin.

1. delavsko samoupravljanje in družbeno upravljanje sploh, je doseglo zaradi gospodarske razvitosti Gorenjske izredno širino. To je samo po sebi tudi razumljivo, saj ustvarja po statističnih podatkih gospodarstvo našega okraja skoraj eno petino narodnega dohodka, ostvarjenega v LRS, oziroma 3%, ustvarjenega v FLRJ. Izredna razvitost industrije, njen pestri sestav, predvsem pa njen pretežno predelovalni značaj, terja v tem razdobju še prav posebno skrb in pozornost. V našem okraju predstavlja industrijska proizvodnja več kot 80% celotnega ND;

Organi delavskega samoupravljanja so svoj obstoj že opravili. Marsikje pomenijo v resnicu že odločajoč činitelj v proizvodnji in v izgradnji socialističnih odnosov.

Danes lahko ugotovimo, da je razmah družbenega in delavskega upravljanja vrgel na površje mnogo novih kadrov in ljudi, ki tvorno sodelujejo v graditvi socializma. Ocena letosnjih občinskih zborov SZDL, je med drugim pokazala veliki napredok v tem, da so člani SZDL, ki delajo v raznih organizacijah družbenega in delavskega upravljanja, silno obogatili razprave na teh zborih s tolmačenjem problemov, ki jih v teh organih rešujejo. Temu je v glavnem pripisati boljše razpoloženje in večjo aktivnost, ki je prišla do izraza na teh zborih.

Iz navedenih razlogov zasluži ocena dela vseh družbenih organov vso pozornost. S tem se je obširno pečal že Glavni odbor SZDL na zasedanju decembra lani. Sodimo, da je sprič industrijske razvitosti okraja posebej potrebno osvetlitи delavsko samoupravljanje in to čim bolj konkretno. Problemi družbenega upravljanja in delavskega samoupravljanja na drugih področjih gospodarstva

Član sekretariata OO SZDL Miron Košmelj, med referatom

v gospodarstvu in na tržišču, kot pogojev za postopno izboljšanje življenskega standarda. Ukrepi, ki jih v tej smerni prisnajo letos družbeni plani, narekujejo prav zato, da je večjo doslednost v njih izvajaju, da hočemo prehodno dobo te preusmeritve čim bolj skrajšati. Tudi utrjevanje našega komunalnega sistema to zahteva. Pred organe delavskega samoupravljanja stopajo v zaostreni obliki nove naloge; ocena njihovih uspehov in slabosti je toliko važnejša, da jim hočemo dati pravo smer in ustrezno vsebitno pri njihovi aktivnosti za izvršitev postavljenih nalog.

Bistveno vprašanje, ki ga namenavamo zlasti osvetlitи, je v tem, da predstavlja na eni strani naša družbena ureditev in družbeni način upravljanja proizvodnih sredstev najnaprednejše oblike, kar jih poznoma moderna zgodovina in svet sploh.

Na drugi strani pa imamo temu se neustrezeno razvito gospodarsko osnovno, zlasti še zastale produkcijsko metodo, nedoslo zahtevam množično organizirane in s tehnično znanstvenimi izkušnjami izpopolnjenje proizvodnje. Teža problema je v vsklajevanju teh dveh neskladnosti; naloge, ki stoje pred nami, je zlasti v opravljanju neskladnosti druge vrste. Tu moramo z naglejšimi koraki dosegati stopnjo moderne industrijske proizvodnje, ki jo poznamo in jo dosegel visoko razviti kapitalistični svet.

2. Druga okoliščina, ki zahaja osvetlitve vseh teh vprašanj v najvišjem političnem forumu okraja, je v tem, da smo sredi razdobia, v katerem letos redno volimo nove delavske slike in upravne odbore. Z danšnjem razpravo bomo že zaksnili obravnavanje kriterijev, ki pripravljajo za volitve. V glavnem se s tem vprašanjem aktivno pečajo naše sindikalne organizacije.

Pregled strukture dosedanjih delavskih svetov in upravnih odborov, ki so bili izvoljeni leta 1954, daje nekaj razlogov

za vmešavanje v to zadevo. Tako smo imeli primere, ko v posameznih podjetjih ni bila v delavskem svetu ali upravnem odboru vključena niti ena žena ali mladinec izpod 24 let. Taki primeri so na eni strani rezultat premajhne zainteresiranosti žena in mladine, predvsem tudi njihovih političnih organizacij, na drugi strani pa so se vedno pogosti pojavlja zastareli nazivani o nesposobnosti žena in nezrelosti mladine. Oba pojava sta vsekakor škodljiva.

Nimam podatkov o političnih kvalifikacijah dosedanjih članov delavskih svetov in upravnih odborov. V kolikor poznamo položaj, so bili DS in UO v glavnem sestavljeni iz najbolj predanih in zrelih ljudi. Zdaj pa poznamo nekaj primerov, ko so politične organizacije preslabo utrdile kriterije pri postavljanju kandidatov. Tako se je zgodilo, da so ponokod prišli na kandidatne liste ljudje, ki ne sodijo v te organe. Prav tako so poznani primeri, ko so ob volitvah v DS izpadli dobri in predani člani ZKJ, kar kaže, da njih dosedanje delo ni ustrezalo zahtevam pravega političnega delavca in vzornega člana delavskega kolektiva. Vsi obravnavani primeri sicer ne zavzemajo takega obsega, da bi predstavljali nek splošen politični problem; važni so le v toliko, ker kažejo na tu patnjo nezadostno skrb političnih organizacij za probleme delavskega samoupravljanja.

Naloge organov delavskega samoupravljanja

pri izvajanjiju družbenega plana za leto 1956

Kot je znano, je letošnja orientacija naslonjena na ukrepe k ustalitvi in stabilizaciji našega gospodarstva in postopnega izboljševanja življenskega standarda. Kako stvari izgledajo v zveznem merilu, je znano, ker je zvezni plan že sprejet. Oglejmo si, kako stvari stvari v našem okraju in kje so zdaj ključne naloge v letosnjem letu.

Z izdelavo okrajnega družbenega

plana smo v fazi, ko so proizvodni in vrednostni pokazatelji vsklajeni s podjetji in LRS. Tudi viri in višina dohodka sta priljivo znani, le udeležba LRS na določenih dohodkih čaka še na sklepne Republike ljudske skupščine.

Rezultati izdelanega osnutka v socialističnem sektorju kažejo v grobem sledeče razlike do realizacije leta 1955 v indeksih:

	Bito dohod.	Mate-	Družb.	Nar. doh.			
	rial	proiz.	Amor-	Plače	Soc. z.	Akumu-	I. q.
Skupaj ind.	109,9	113,3	106,7	108,5	113,9	105,8	104,7
Ostale panoge	95,8	92,6	100,7	114,4	104,3	103,3	—
Gosp. okraja	108,3	110,4	106,1	109,1	111,2	105,2	—
							105,4

Doba izdelave plana nam je dala mnogo dragocenih podatkov o tem, kako so v tem ali onem podjetju zastavljeni ukrepi za realizacijo smernic gospodarske politike. Tudi z gornjimi pokazateli je možno karakterizirati določene pojave.

1. Z razmeroma majhnim številom izjem je bila tudi letos razprava okrog planov omejena pretežno le na upravne odbore in delavskih svetov, namesto na celotne kolektive.

Izdelava plana je pokazala, da je bilo v smernicah gospodarske politike sicer mnogo razprav, toda le načelnih, za njihovo konkretizacijo pa so se podjetja malo pripravila. Vrsta intervencij, konferenc in razgovorov je še omogočila, da smo nekako spravili v sklad zahteve in možnosti.

Opravka imamo še vedno s povojem docela zgrešenih pogledov na družbeno planiranje. Namesto spoznanja, da je pot do višjega življenga standarda v kvalitetni in množični proizvodnji ter visoki delovni storilnosti, stopamo raje na pot skrivanja in dejanskega neizkorisnitve rezerv. Nadaljnja razprava nam bo pokazala, da je skrajni čas prekiniti s tako miseljnostjo, z vsak sentimentalnostjo, demagogijo itd. Mi priznavaamo določene ekonomske kategorije, kot so n. pr. blago, denar, delovanje zakona vrednosti in podobno; nobenih razlogov nimamo, da bi jih po drugi strani ne upoštevali, ka

ji standard, več investicij itd., brez ustrezne pokritja v blagovnih skladih, brez uravnovešenja.

(Nadaljevanje na 2. strani)

TAKOLE SE ZABAVA MLADINA V LOKI

Bolj elastično poslovanje so zahtevali predstavniki industrije na posvetovanju v Kamniku

Predpisi naj bodo v pomoč gospodarstvu

Na zadnjem posvetovanju zastopnikov kamniških industrijskih obratov so ob razpravi o aktualnih problemih v gospodarstvu ugotovili, da ima večina podjetij blokirane bančne račune, ker niso mogla v redu odvajati družbenih obveznosti. Te so bile določene podjetjem na osnovi realizacije proizvodnje v zadnjem četrletju 1. četrletju 1955, tedaj na osnovi najboljših možnosti. Proizvodnja v 1. četrletju 1956 pa se je od prejšnjega četrletja bistveno razlikovala, kar je deloma normalno vsako leto, da prvi kvartal nikoli ni enak zadnjemu iz prejšnjega leta.

Neizbežne redukcije električne energije, ob delnih po polnih, so ukinile proizvodnjo v celi vrsti obratov, zato niso bile realizirane dobave surovin, ne premoga, pa tudi prodaja je bila temu primerna. Družbene obveznosti izhajajo iz realizirane proizvodnje in če te ni bilo, jih ni mogoče zahtevati. Toda Narodna banka se drži toga predpisov in ne vpraša za posledice. Če družbene obveznosti niso bile odvedene, je podjetju blokirani račun, tedaj ni mogoče plačati surovin, ne delovne sile, ne transporta in tako stope mnoga podjetja pred nevarnostjo ukinite proizvodnje. Vse dolžnike je treba tožiti, vse dolžnike terjati čas, dela in denarja in zopet se zapira krog normalnega poslovanja brez uspeha. Tehnokratska bančna šablona je postala birokratski predpis, zaradi katerega ni nihče klican na odgovornost spriča neugodnih posledic, ki jih čuti naše gospodarstvo in delovni človek!

Ni vprašanja, zakaj stagnacija

(Nadaljevanje na 4. strani)

„Na planinah je zdravje“ je dejal Joža Čop

Tako pravi Joža Čop, planinc in alpinist z Jesenic. Ceprav mu je že 63 let, so gore še vedno njegov »konjček« in se, kot kaže, še precej časa nima namena posloviti od njih.

Še mlad fant sem bil, ko smo s Klemencem Jugom, ing. Tominškom in Matevžem Frelihom ves prosti čas najraje

prebili v gorah, v stenah. Kaj me je tako pritegnilo v gore, je težko reči. Res je, da človek lahko uživa v naravi, občuduje prirodne lepote in še marsikaj je, kar tudi privlači na visoke grebene. Vendar je alpinizem strast, morda najhujša, kar jih je, posebne vrste, je dejal Joža.

Od njih se ne morem posloviti. No, saj sem pred dnevi spet prišel s Kredarice. Osem dni smo bili gor, »Avalem« film iz Beograda je prišel snemati.

V načrtu smo imeli, da bomo snemali dva meseca vse mogoče o planinstvu in alpinizmu, bil pa je hud veter (150 km na uro) in sploh nismo mogli iz koče, zato smo se morali pred časom vrniti.

Joža Čop ima naše planine v meziniku, saj je samo severno Triglavsko steno preplezal že več kot 250 krat. Precej visokih in težkih vrhov pa je premagal tudi v tujini: v Italiji, Nemčiji, Švici in Franciji. Trikrat je bil že na Mont Blancu, kar je tudi njegov najvišji vrh, ki ga je dosegel v življ

nju. Vedno pa si je želel, da bi se povpelše više, toda nekdaj mu tega ni bilo mogoče, danes pa...

Današnji mlajši planinci dobro poznajo Čopovega Joža, saj je on tisti, ki je pri večini teh vzbudil veselje do gora. Neštetočrat jim je bil vodnik in tudi najboljši učitelj. V največje veselje pa mu je danes njegov 4-letni sinček (ima tudi 6 letno hčer), ki ga je navdušil za planinstvo. Mali Joža je že sam zlezel na malji Triglav!

»Kaj pa menite o današnjih mladih planincih in alpinistih?«

»Kar naj hodijo v gore. Tam je zdravje doma,« je začel. »Sicer pa je danes ta šport precej lažji kot nekdaj in tudi nevarnosti, da bi prišlo do nesreč, je manj. Oprema se je že neverjetno izpopolnila, razen tega se lahko učijo plezanja na raznih tečajih in iz knjig. Precej mladih je zelo dobrih hribolazcev, vendar nekaterim manjka se obvladovanje tehnike in orientacije, ki sta najvažnejša pogoja za dobrega planinca.«

Fab.

Joža Čop pred 20. leti s svojim prijateljem planistom Lipovškom

Ne smemo skrivali neizkorisčenih rezerv -

potrebna je borba za kakovostno in množično proizvodnjo

(Nadaljevanje s 1. strani) Šenja kupnih in blagovnih skladov. Organi delavskega samoupravljanja nosijo v tem tudi svojo družbeno odgovornost. Za Gorenjsko to še tembolj velja, ker je po svoji proizvodni zmogljivosti znatno udeležena v slovenskem in tudi jugoslovenskem merilu.

Tu smo zato vse te kriterije dolžni najbolj, in če hočete, najprej izostri. Cesto pa se moramo spoprijemati z raznimi demagoškimi in nacionalističnimi naziranjami, češ najprej naj na jugu uredijo, tam naj nas dohitijo, povsod morajo veljati isti kriteriji itd. Celo med našimi političnimi delavci se najde tu pa tam kdo, ki na ta način skuša vzdrževati svoje slavosti in neustvarjalnost. Podpiranje tovrstnih stremljenij pomeni za nas stagnacijo in ne napredek. Naše politične organizacije bodo morale ostanke teh pojmovanj dotolči do kraja.

2. NAPREDEK V NASI PROIZVODNJI

se kaže v povečanem indeksu količinske proizvodnje in v indeksu predviđenega celotnega dohodka. Razlika med obema indeksoma je v glavnem posledica spremenjenega, to je boljšega assortimenta proizvodov. Povečanje proizvodnje prihaja do izraza v kovinski industriji (»Veriga« Lesce, »Niko« Zelezni, Tovarna kos in srpop Tržič), v elektroindustriji (»Iskra«), v industriji gume (pnevmatika in transportni trakovi) in delno tudi v nekaterih drugih panogah. V vseh navedenih in razen teh še zlasti v črni metalurgiji, lesni in tekstilni industriji prihaja tu več, drugje manj do izraza preusmeritev v assortimenti proizvodnje in sicer delno že pod vplivom zahtev tržišča in ukrepov nove gospodarske politike.

Iz pokazateljev, ki sem jih navedel, sledi, da v ostalih panogah socialističnega sektorja izven industrije, predvidevamo nižji brutto dohodek, kot je bil ostvarjen v preteklem letu. To je predvsem posledica zmanjšanja gradbenih storitev, predvsem pri podjetju »Projekt Kranj«, ki planira samo dve tretjini lanskoletnih kapacitet; nadalje izkazujemo letos znižanje brutto dohodka v gostinstvu zaradi izpada kurznih razlik, ki v letu 1956 odpadejo zaradi novega načina premiranja deviznega prometa v gostinstvu. — Gozdarstvo letos ne povečuje proizvodnje, ker je posek planiran izpod letnega prirastka. — V socialističnem sektorju kmetijstva se proizvodnja izdatno zvišuje, kar je posledica tudi izvršene arondacije na posestvih, za dosego planiranih donosov pa bo potrebovati mehanizacijo in dokončati gradnjo gospodarskih objektov.

Napredek v povečani proizvodnji, kot ga izkazuje osnutek plana, ne more biti razlog, da ne bi kritično ocenili tistih slabosti, ki povzročajo počasnejši razvoj, kot bi ga lahko dosegli.

DELOVNA STORILNOST

O tem problemu je bilo od jeseni sem že dosti govorov. Kaže, da smo stvari z razpravami sicer premaknili z mrtve točke, a konkretno akcije niso še prišle do izraza. Tudi ni mogoče misliti, da je to vprašanje možno rešiti z družbenim planom. Gre za proces, ki v bistvu

ne more biti nikdar zaključen. Moderna tehnika in izpopolnjevanje organizacije mu nenehno odpirata nove poti. Za nas je v tej fazi bistveno predvsem sledi: doseči pri slehernem delovnem človeku spoznanje, da je samo v visoki delovni storilnosti in kvalitetni množični proizvodnji možno pričakovati dvig splošne blaginje in zmagajošega družbenega sistema.

Samo z intenzivnim odnosom do dela je možno doseči določene materialne posledice, nikakor pa ne v povečanju plač, dviganju ali administrativnem urejevanju cen itd. Tu gre za zavestno akcijo, za izpopolnitve proizvodnega procesa in za neusmiljeno obračunavanje vsem, kar nima zveze z najracionalnejšim in zaostrenim odnosom do družbene lastnine.

Pesta problematika in specifičnost vsakega podjetja ne omogočata nekega splošno veljavnega recepta; še manj je seveda pričakovati rešitve zunaj podjetij. Nam manjka dobro izdelanih strokovnih in znanstvenih analiz v vsakem podjetju posebej, manjka primerjavo storilnosti dela in stroških proizvodnje v bolj razvitenih podjetjih doma in v svetu; za napredek pridejo pa poštov le boljši in ne slabši.

Imamo k sreči tudi v našem okraju primere podjetij, ki so v praksi dokazala, kaj vse se da storiti z boljšo organizacijo dela in podrobno preštudiranim proizvodnim procesom. Primer »Iskre« v Kranju, ki od leta 1951 stalno dviga delovno storilnost. Zdaj se lotevajo študija vsakega delovnega mesta posebej. V »Planiki« Kranj se z vso vnemo lotevajo sličnih stvari, podobnih primerov je še nekaj. Kaže, da so predavanja v DIT-u sprožila tudi druge več zanimanja za ta vprašanja.

Razumljivo je, da je treba pred konkretnim obravnavanjem slabosti povdoriti še to, da v dviganju produktivne sile našega gospodarstva igrajo vlogo tako objektivni kot subjektivni momenti. So pa pri nas v marsikatem podjetju ljudje, zlasti iz vrst tehničnega kadra, ki često vidijo samo objektivne težave. Pravijo: dajte nam stroje, zagotovite potrebne srovine, pogonska sredstva itd., pa bomo povečali delovno storilnost. V tem je često seveda mnogo resnic in več kot primitivni bi bili, če tudi teh momentov ne bi upoštevali. Toda to ni vse. Imamo primere, ko draga strojna oprema ni polno izkorisčena in stroji nepravilno razmeščeni. Tu igrajo vlogo ljudje, organizacija in račun. — Lotiti se bomo moralni izdelave in solidnih priprav za najracionalnejšo uporabo investicijskih sredstev v gospodarstvu, tako v okraju kot v občinah. Letošnje leto mora prinesi za LO in podjetja aktivno delo pri razdelitvi in uporabi sredstev za take rekonstrukcije, ki bodo z razmeroma majhnimi sredstvi omogočila hitro odstranitev ozkih gril v proizvodnji in najhitreje obračala vložena sredstva.

Naletimo tudi na primere, ko se povečanje delovne storilnosti prikazuje brez vzpostavljanja z vloženimi sredstvi. Tako prikazovanje je zavajanje, je destilacija delovnega kolektiva, hkrati pa slabo spričevalo pred družbo, ki je zagotovila investicijska sredstva. — Dalje se ponekje slišijo glasovi: pri nas je vse v redu, normirana imamo vsa delovna mesta, storilnost se ne da več dvigni-

ti. Lepa reč; to pomeni z drugimi besedami: na kraju smo v trenutni življenski standard priznamo kot najvišji. Kje pa je potem blaginja, ki jo obeta socializem delovnemu človeku? Kdo se more pomiriti s takimi demagoškimi izjavami? Posebno iz nekaterih tekstilnih tovarn se pri nas to kaj pogosto

dvig splošne blaginje in zmagajošega družbenega sistema.

Samo z intenzivnim odnosom do dela je možno doseči določene materialne posledice, nikakor pa ne v povečanju plač, dviganju ali administrativnem urejevanju cen itd. Tu gre za zavestno akcijo, za izpopolnitve proizvodnega procesa in za neusmiljeno obračunavanje vsem, kar nima zveze z najracionalnejšim in zaostrenim odnosom do družbene lastnine.

Pesta problematika in specifičnost vsakega podjetja ne omogočata nekega splošno veljavnega recepta; še manj je seveda pričakovati rešitve zunaj podjetij. Nam manjka dobro izdelanih strokovnih in znanstvenih analiz v vsakem podjetju posebej, manjka primerjavo storilnosti dela in stroških proizvodnje v bolj razvitenih podjetjih doma in v svetu; za napredek pridejo pa poštov le boljši in ne slabši.

Imamo k sreči tudi v našem okraju primere podjetij, ki so v praksi dokazala, kaj vse se da storiti z boljšo organizacijo dela in podrobno preštudiranim proizvodnim procesom. Primer »Iskre« v Kranju, ki od leta 1951 stalno dviga delovno storilnost. Zdaj se lotevajo študija vsakega delovnega mesta posebej. V »Planiki« Kranj se z vso vnemo lotevajo sličnih stvari, podobnih primerov je še nekaj. Kaže, da so predavanja v DIT-u sprožila tudi druge več zanimanja za ta vprašanja.

Razumljivo je, da je treba pred konkretnim obravnavanjem slabosti povdoriti še to, da v dviganju produktivne sile našega gospodarstva igrajo vlogo tako objektivni kot subjektivni momenti. So pa pri nas v marsikatem podjetju ljudje, zlasti iz vrst tehničnega kadra, ki često vidijo samo objektivne težave. Pravijo: dajte nam stroje, zagotovite potrebne srovine, pogonska sredstva itd., pa bomo povečali delovno storilnost. V tem je često seveda mnogo resnic in več kot primitivni bi bili, če tudi teh momentov ne bi upoštevali. Toda to ni vse. Imamo primere, ko draga strojna oprema ni polno izkorisčena in stroji nepravilno razmeščeni. Tu igrajo vlogo ljudje, organizacija in račun. — Lotiti se bomo moralni izdelave in solidnih priprav za najracionalnejšo uporabo investicijskih sredstev v gospodarstvu, tako v okraju kot v občinah. Letošnje leto mora prinesi za LO in podjetja aktivno delo pri razdelitvi in uporabi sredstev za take rekonstrukcije, ki bodo z razmeroma majhnimi sredstvi omogočila hitro odstranitev ozkih gril v proizvodnji in najhitreje obračala vložena sredstva.

Med gospodarskimi strokovnjaki se govorji, da je povprečno v podjetjih 3-5% preveč delovne sile glede na obseg proizvodnje. Za Zelezarno Jesenice se sliši iz podjetja samega različne številke o prevečem številu zaposlenih: 300, 400, celo 700. Kje so zdaj zbalne sile v podjetjih, ki naj se s temi problemi spoprijemajo. Delavski svet in druge organizacije morajo stvar korajno prijeti v roke. Če se bojimo: napredka ali stagnacije?

Ker se to vprašanja vse premožno zaostrujejo in kontrolirajo, imamo mnogokrat opravljene tudi z zelo slabim odnosom zaposlenih do podjetij in obratno: po analizi, ki jo je napravil

nauer prihodnji teden razgovor ne bo mogel udeležiti.

HKRATI Z OBISKOM belgijskega zunanjega ministra Paul Henry Spaaka, ki je prišel v Jugoslavijo kot gost državnega sekretarja za inozemske zadeve Koče Popovića, je prispeval v Beograd tudi delegacija belgijske Socialistične stranke, ki bo izmenjala misli z voditelji Socialistične zveze Jugoslavije, o sodobnih mednarodnih vprašanjih ter jugoslovansko-belgijskih stikih. Tak sestanek je že bil predvčerajšnjim, kateremu so z jugoslovansko strani prisostvovali generalni tajnik SZDLJ Edvard Kardelj ter član predstavstva Zveznega odbora Svetozar Vukmanović, Vladimir Bakarič, Miha Marinko, Petar Stambolić, Veljko Vlahović ter tajnika komisije za mednarodne stike SZDLJ Marija Vilfanova.

bivanja v Veliki Britaniji sestala na uradnih razgovorih kar šestekrat.

FRANCOSKO - ZAHODNO-NEMŠKI razgovori o Posarju, so že konec preteklega tedna začeli v krizo. Ze takrat je bila sprožena misel, naj bi se predsednik francoske vlade Guy Mollet ter Zahodno-nemški kancler Adenauer sestala in v medse-

stavki.

TE DNI PO SVETU

bojnih razgovorih razčistila preče probleme francosko-nemških odnosov. Do tega sestanka pa bo prišlo, kot kaže, še konec prihodnjega meseca v Luxemburgu, dasiravno so bili razgovori v načrtu že prihodnji teden, vendar se kancler Ade-

seveda to mogoče smatrati kot približen pokazatelj razvoja delovne storilnosti — da kaki prav posebni rezultati letos niso predvideni. Podatki v posameznih panogah sicer kažejo določene napore in tudi uspehe. Vsekakor pa so ta vprašanja najbolj problematična v črni metalurgiji, tekstilni industriji, industriji celuloze in papirja ter v grafični industriji. Prvi dve navedeni panogi pa sta v našem okraju ključni in od njih zavisi vsakršno okrajna povprečje.

a) ZAPOSLEVANJE DELOVNE SILE

je v pretežni večini naših podjetij še bolj ali manj sad subjektivnega kriterija, ali pa izgovarjanje na tarifni pravilnik. To trditev je možno opirati na dejstvo, da v podjetjih še ni analiziran za določeno proizvodnjo potreben delovni čas, ki je rezultat študija norm, storilnosti dela in seveda tudi organizacije proizvodnega procesa. Temu problemu so se do sile podjetja vse premalo posvečala. Od tod izhaja dejstvo, ki ga skoraj vsak priznava, da so n. pr. vzdrževalni obrati najdražji, da bo delovna storilnost tu najnižja; stroški teh obratov se v glavnem pojavljajo kot režijske postavke. Tu se

tudi najlaže prikrivajo nekontrahirane usluge in šumarsvo, oziroma se lastna cena bremeni z neproduktivnimi izdatki. Če bi podjetja prav te stvari temeljitev obravnavala, bi se tudi kmalu odprla vrata konkretnemu ustanavljanju posebnih podjetij uslužnostnega značaja, zlasti obrtnih delavnic, o katerih je že toliko sugestij in priporočil naših najvišjih voditeljev, pa za te stvari ni ne prostora, ne denarja.

Dalje: Ker ni ekonomskega študija v tej smeri, imajo pojavi avtarkije v proizvodnji podjetij, marsikje zelo ugodna tla. Zato tudi primerov kooperacije v našem okraju razen

»Iskre« skoraj ne poznamo, čeprav so neštete možnosti, n. pr. v tekstilni industriji, industriji usnja in obutve, kovinski itd. Moderna in razvita industrijska množična proizvodnja v svetu take avtarkije ne prenese več. Tu so mnoge skrite rezerve za zniževanje polne lastne cene, o čemer bo potrebljeno več govora v organah delavskoga samoupravljanja in pri vedečih kadrih v podjetjih. Nečakati, da bo odpravo teh slabosti terjalo še tržišče, gotovo jih bo iz dneva v dan tudi ono zaostrevalo, če pa jih že poznamo, lotimo se jih, dokler je čas, resneje.

Res je, pri nas plača v strukturi cene še premalo pomenijo. V pogojih normalnega gospodarstva in tržišča se bo začel ta odnos pod silo tržnih zahtev sam po sebi popravljati. Toda to ne more biti za socialistične sile razlog, da bi čakali izključno na ekonomsko nujno, če smo problem že sedaj spoznali. S takojšnjim, intenzivnim reševanjem bomo samo pospešili stabilizacijo našega gospodarstva.

V nasprotju s položajem v industriji nastopa v kmetijstvu obraten, toda še težji položaj.

Ne razpolagam sicer s številkami, a stvari so znane iz prakse. V našem kmetijstvu se še vedno vzdržuje mišljenje, da za to proizvodnjo zadostuje znanje na nivoju naših očetov in prednikov. Mi smo uspeli dosegli le v naših socialističnih kmetijskih posestvih nekoliko boljšega pokrivanja družbenih potreb predstavljala izredno pomembno dopolnilo našo industrijo, hkrati pa jo razbremeni vseh tistih dejavnosti in stroškov, ki ne spadajo k njej.

Res je, pri nas plača v strukturi cene še premalo pomenijo.

V pogojih normalnega gospodarstva in tržišča se bo začel ta odnos pod silo tržnih zahtev sam po sebi popravljati. Toda to ne more biti za socialistične sile razlog, da bi čakali izključno na ekonomsko nujno, če smo problem že sedaj spoznali. S takojšnjim, intenzivnim reševanjem bomo samo pospešili stabilizacijo našega gospodarstva.

b) KVALIFIKACIJSKI SESTAV

v posameznih gospodarskih panogah in v celotnem gospodarstvu okraja kaže že sam po sebi sorazmerno nizko stopnjo razmenjanje družbenih skladov

vila finančna inšpekcija okraja, je bilo v prvem polletju leta 1955 izgubljeno pri podjetjih z več kot 50 zaposlenimi, povprečno 4,67% celokupnega delovnega časa. Ta odstotek se giblje v posameznih podjetjih od 1,6 do 8,01%. Odkrivajo se primeri obremenjevanja po več zdravnikov hkrati, s tem različne diagnoze za isto bolezen, pri nekaterih pacientih so odkriti doma cele apoteke zdravil. Nič ne misli, da tako obremenjanje družbenih skladov

samo zavira napore tistih, ki se resnično trudijo za napredok v proizvodnji, za njeno pocenjevanje in posamezne socialistične odnose. Tudi zdravniki bi morali problem postaviti na dnevni red.

c) KVALIFIKACIJSKI SESTAV

v posameznih gospodarskih panogah in v celotnem gospodarstvu okraja kaže že sam po sebi sorazmerno nizko stopnjo razmenjanje družbenih skladov

Panoga	VK+	PK+
	K	NK
111 Proizv. in razdelitev elek. energije	78,9	21,1
114 Crna metalurgija	64,1	35,9
117 Kovinska industrija	54,7	45,3

Za enotne kriterije v premiranju

(Nadaljevanje z 2. strani)
ne je lotiti. Poznamo iz prakse primere, da se marsikje ob skrčevanju števila delavcev ne

krči ustrezeno tudi del neproizvodnih ljudi, kar storitev podjetja oziroma njihove izdelke nesorazmerno draži.

Problemi nagajevanja

Vprašanje plač politike spada prav tako v področje delovne storilnosti. Osnove sedjanja plačnega sistema so se izkazale v bistvu kot dobre. Seveda je ta sistem še nedograjen in zahteva še določene izpopolnitve. Predvsem najbolj pogrešamo materialne stimulacije posameznika v kolektivu za prihranek in štednjo z materialom.

Zadržati se mislim na kratko predvsem pri dveh vprašanjih: norme in premiranje. — Gleda-

normiranja lahko govorimo o primerih podjetij, kjer beležimo že velik napredok; ponekje imajo normirana vsa možna delovna mesta, norme pa tehnične in statistične. So primere realno postavljenih norm; tu so delavci že dobili zaupanje v nje. Seveda je pa sedaj še več podjetij v obratnem položaju.

V merilu okraja izgleda po posameznih panogah gospodarstva odstotek normiranega dela takole:

Panoga	npram zaposlenim delavcem	od skupno zaposlenih
111 Proizvod. in razd. elek. energ.	—	—
114 Črna metalurgija	62,8	57,5
117 Kovinska industrija	66	60,7
119 Elektro industrija	62,1	51,1
120 Kemična industrija	40,5	28,8
121 Industrija gradbenega materiala	35	31,6
122 Lesna industrija	59,2	52,9
123 Industrija celuloze in papirja	41,6	36,8
124 Tekstilna industrija	60,2	58,1
125 Industrija usnja in obutve	74,1	68,4
126 Industrija gume	75,1	68,3
127 Živilska industrija	69,3	55,9
128 Grafična industrija	76,4	67,7
Skupaj industrija	62,6	56,5
311 Gozdarstvo	58,4	46,8
412 Gradbeništvo	44,9	38,7
515 Promet	8,9	7,4
Skupaj ostale panoge	41,1	34,4
Gospodarstvo okraja	60,6	54,4

Problem normiranja seveda spet v izdelani organizaciji proizvodnega procesa, v dobrini evidenci, kontroli itd. Zmotno je mišljenje, da je problem zvišanja delovne storilnosti možno rešiti samo z napenjanjem norm. Včasih slišimo tudi takole glasove. Imaejmo pred očmi dejstvo, da za strojem stoji živ človek in ne stroj. Človek pa ima vsak tudi svoje fizične meje. Dalje pomeni napredok in dve proizvodnjali sil lajšanje dela človeku: manj fizične e-

nergije, večja proizvodnja. Sveda igrajo tu pomembno vlogo proizvajalna sredstva, v mnogočem pa zavisi visoka delovna storilnost od organizacije dela v podjetju. Razumljivo, da sedaj ne sme povzročiti bitke v obratnem smislu, čež za nas so norme previske. Kolikor je znano, preveč napete niso še nikjer, imamo pa že primere ustaljenih norm, še več je primerov prenizkih norm, predvsem še nenormiranih delovnih mest, ki bi jih lahko normira-

li. Cesto slišimo iz podjetij: prisnas je vse v redu, vse stoji na pravih osnovah, toda ekonomskih pokazateljev in primerjav ne dajo od sebe. Dobro bi bilo, če bi boljša podjetja posredovala svoje izkušnje slabšim. Organi del. samoupravljanja imajo na tem področju, povezano z ostalimi problemi, še mnogo posla.

PRAVILNIKI O PREMIJAH

Še slabši položaj je s premijami. Premijske pravilnike imajo vsa podjetja, toda kriteriji so dokaj različni. Predpisi točno govorijo o namenu premiranja. V teku je revizija premijskih pravilnikov, ki pa marsikje povzroča že precej preglavic. Spet težave subjektivnega značaja, namesto objektivnih analiz. Kako bomo temu ali onemu odvzeli premijo, ki jo je dosegel dobival v bistvu kot dopolnilno plačo, ali pa na nepravem delovnem mestu? Težave pri odločitvi. Ce pa bo DS zaostril namen premiranja, bodo težave hitro odpadle in premije bodo resnično pomenile ogromen prispevek v napredku podjetja.

Sem sodi še problem plačevanja nadurnega dela v podjetjih. Tega je razmeroma veliko, nimamo pa analiz, v kolikor je to ekonomsko upravičeno, dalje kako se to odraža na podaljševanje delovnega dneva vobče, oziroma koliko je odvisno od neustrezne kvalifikacije.

Na splošno lahko v odnosu do kupne moči vobče ugotovimo tole: vsak dan živimo pod prisilom za povečanje plač, kot da bi bila v tem rešitev življenskega standarda. Delajo se često vse mogoče primerjave med posameznimi panogami gospodarstva, med sloji ljudi, med nami in jugom, primerjave s povečanjem cen in podobno, skratka z vsem, samo z blagovnimi fondi ne. Tudi v tem smislu se premalo zaostruje vprašanje dela za plačilo, večje odgovornosti za večjo plačo itd., nasprotno imamo še pojave, ki teže po uravnivočki. Na žalost so v posameznih primerih potrniki za takšne stvari tudi posamezni javni delavci in politični funkcionarji v podjetjih. Za tem pa se nemalokrat skrivajo bitka za obvarovanje položaja in delovnega mesta — sveda vse pod parolo socializma, ne glede na to, ali je njihov položaj in mesto skladno z zahtevami proizvodnje.

Na splošno lahko v odnosu do kupne moči vobče ugotovimo tole: vsak dan živimo pod prisilom za povečanje plač, kot da bi bila v tem rešitev življenskega standarda. Delajo se često vse mogoče primerjave med posameznimi panogami gospodarstva, med sloji ljudi, med nami in jugom, primerjave s povečanjem cen in podobno, skratka z vsem, samo z blagovnimi fondi ne. Tudi v tem smislu se premalo zaostruje vprašanje dela za plačilo, večje odgovornosti za večjo plačo itd., nasprotno imamo še pojave, ki teže po uravnivočki. Na žalost so v posameznih primerih potrniki za takšne stvari tudi posamezni javni delavci in politični funkcionarji v podjetjih. Za tem pa se nemalokrat skrivajo bitka za obvarovanje položaja in delovnega mesta — sveda vse pod parolo socializma, ne glede na to, ali je njihov položaj in mesto skladno z zahtevami proizvodnje.

KULTURNE NOVICE

Pred premiero v Stražišču

Federico Garcia Lorca: „Mariana Pineda“

Muhavo naključje je naklonilo Lorci, velikemu španskemu dramatiku in njegovi visoki pesmi o svobodi, da je namesto na deski Prešernovega gledališča, moral na oder stražišča »Svobode«. In to prav za 20-letnico, kar je bil avtor »Mariana Pinede« zverinsko ubit v vasi Gízmar pri Granadi od krogel falangističnih razbojnikov.

Klub temu, da bo prvo srečanje z velikim španskim dramatikom — antifašistom malo ne »neoficielno«, se pisec članika vendarče čuti dolžnega, da posveti dogodku več pozornosti, kakor je to običaj v amaterskem gledališču.

Garcia Lorca se je rodil 6. junija 1899 v vasi Fuentvaqueros pri Granadi, kot sin bogatega kmetja in matere učiteljice.

Filozofijo, književnost in pravo je študiral na univerzi v Granadi, Madridu in New Yorku. Njegovo zanimanje pa je prešalo zgolj okvir humanistične vzgoje, saj se je glasbeno izpolnjeval ob Emanuelu de Falli, v svet likovne umetnosti pa je v pretečenem letu izplačan od zavoda za socialno zavarovanje za pokojnine 694 milijonov, za otroške dodatke 785 milijonov in za zdravstveno zavarovanje 639 milijonov, skupno torej 2.119 milijonov din. Na Gorjanskem uživa preko 72% ljudi zdravstveno zaščito, medtem ko je republiško povprečje 60%.

Na splošno lahko ugotovimo, da se v podjetjih ne zavajajo še svoje odgovornosti.

Tako ni zadostni brige za stalež bolnikov, češ, saj v vsakem primeru morajo plačati prispevek za socialno zavarovanje. Razprave se odvijajo kvečenju te-

daj, ko izdatki za socialno za-

varovanje bremene podjetij

v podjetjih. Samo na

področju našega okraja je bilo

v pretečenem letu izplačano od

zavoda za socialno zavarovanje

za pokojnine 694 milijonov,

za otroške dodatke 785 milijonov

in za zdravstveno zavarovanje 639 milijonov, skupno to-

rej 2.119 milijonov din. Na Gor-

janskem uživa preko 72% ljudi

zdravstveno zaščito, medtem

ko je republiško povprečje 60%.

Na splošno lahko ugotovimo,

da se v podjetjih ne zavajajo

še svoje odgovornosti.

Tako ni zadostni brige za stalež

bolnikov, češ, saj v vsakem

primeru morajo plačati prispevek

za socialno zavarovanje. Raz-

prave se odvijajo kvečenju te-

daj, ko izdatki za socialno za-

varovanje bremene podjetij

v podjetjih. Samo na

področju našega okraja je bilo

v pretečenem letu izplačano od

zavoda za socialno zavarovanje

za pokojnine 694 milijonov,

za otroške dodatke 785 milijonov

in za zdravstveno zavarovanje 639 milijonov, skupno to-

rej 2.119 milijonov din. Na Gor-

janskem uživa preko 72% ljudi

zdravstveno zaščito, medtem

ko je republiško povprečje 60%.

Na splošno lahko ugotovimo,

da se v podjetjih ne zavajajo

še svoje odgovornosti.

Tako ni zadostni brige za stalež

bolnikov, češ, saj v vsakem

primeru morajo plačati prispevek

za socialno zavarovanje. Raz-

prave se odvijajo kvečenju te-

daj, ko izdatki za socialno za-

varovanje bremene podjetij

v podjetjih. Samo na

področju našega okraja je bilo

v pretečenem letu izplačano od

zavoda za socialno zavarovanje

za pokojnine 694 milijonov,

za otroške dodatke 785 milijonov

in za zdravstveno zavarovanje 639 milijonov, skupno to-

rej 2.119 milijonov din. Na Gor-

janskem uživa preko 72% ljudi

zdravstveno zaščito, medtem

ko je republiško povprečje 60%.

Na splošno lahko ugotovimo,

da se v podjetjih ne zavajajo

še svoje odgovornosti.

Tako ni zadostni brige za stalež

bolnikov, češ, saj v vsakem

primeru morajo plačati prispevek

za socialno zavarovanje. Raz-

prave se odvijajo kvečenju te-

daj, ko izdatki za socialno za-

varovanje bremene podjetij

v podjetjih. Samo na

področju našega okraja je bilo

v pretečenem letu izplačano od

zavoda za socialno zavarovanje

za pokojnine 694 milijonov,

za otroške dodatke 785 milijonov

in za zdravstveno zavarovanje 639 milijonov, skupno to-

rej 2.119 milijonov din. Na Gor-

janskem uživa preko 72% ljudi

zdravstveno zaščito, medtem</p

Obračunati je treba s pojavom lokalizma

(Nadaljevanje s 3. strani)

računih in podobnih pregledih. Dogajajo se tudi grobi finančni prekrški, ko se obratna sredstva trošijo v investicijske namene. Zdaj so predvidena za podjetja lastna obratna sredstva, s čimer pa se bo odgovornost podjetij glede uporabe in hitrega kroženja še povečala. Moment hitrega obračanja sredstev izstopa spet kot posledica dobre organizacije, kvalitetne proizvodnje in višje storilnosti.

Pri uporabljaju družbenih sredstev ni mogoče iti že mimo načina najemanja investicijskih kreditov. Zelo malo je namreč podjetij, ki bi ob zahtevi za najete kredita predložila strokovno obdelane in proučene podatke z rentabilitetnim računom. Kolikor pa jih razpolagajo, to niše odraz njihove dolgoročne investicijske politike, vsklajene z možnostmi in zahtevami tržišča. Vprašanje perspektivnega razvoja podjetij je za organe delavskega samoupravljanja izredno pomembno. Hkrati bi tako pripravljeni elaborati v veliki meri olajšali odločitev ljudskih odborov in višjih organov, kadar odločajo o razdelitvi razpoložljivih investicijskih sredstev.

Vloga vodečega kadra v podjetjih

Če govorimo o tolikih predstojnih nalogah za rast moderne industrijske proizvodnje in storilnosti dela, je razumljivo, da pade velika odgovornost na samoupravne organe, in nič manjši meri pa tudi na direktorja in tehnično inteligenco. Brez medsebojnega dopolniljanja ne more biti nikjer napredka. Položaj direktorja je pa marsikje težak; če v podjetju ne gre, je on odgovoren prvi pred družbo in tako včasih stoji kot pravijo »med dvema ognjema«: pritisak od zgoraj in od spodaj hkrati. Res je, razične direktorje imamo, dobre in slabe. Danes ni nobenega dvoloma, da je dobrih več. Brez njih in tehnične intelligence pa si ni moč zamisliti ugodnega razvo-

ja produkcijskih procesov niti ne novega in resničnega upravljanja podjetij po samoupravnih organih. Približno enako bi zgledal nek politično zelo dober sestavljen ljudski odbor ali skupščina brez strokovno kvaličitvenega upravnega aparata. V praksi vidimo primere dobrih kolektivov, izrednih napredkov v proizvodnih procesih in delovni storilnosti povsod tam, kjer je ta kader dober. Mi pa jem dajemo premalo priznanje in vsi skupaj premalo sodelujemo z njimi v premagovanju težav znotraj podjetij. Naši časopisi o direktorjih pišejo samo v slabih primerih, ki resnično tudi ne zaslужijo nobene zaščite. Stvari so često postavljene senzacionalno in posplo-

šeno. O pozitivnih ocenah dobrih direktorjev pa se redko sliši. Storiti bomo morali več za dvig njihove avtoritete in skrbi za njih večjo strokovno usposobljenost.

O strokovnjakih nasploh se dajejo često tudi povsem zgrešene ocene. Razumljivo — imamo spet vestne, poštene in predane, med njimi pa so tudi slabici, družbeno negativni, ki zaslužijo vso grajo in čimprejšnjo odstranitev. Eno pa je povsem jasno: brez tehnične intelligence ne moremo priti nikamor naprej. Treba jo je sprostiti v njihovi ustvarjalni dejavnosti, stvar DS in UO, sindikalnih podružnic in drugih organizacij pa je, da pravilno ocenjujejo in nadzirajo njihovo delo. Bolehamo često in marsikje na veliki slabosti: kričimo vse povprek čez nje, sami pa se premalo učimo, premalo skrbimo za pravilno vzgojo in usmerjanje mladine itd.

Omeniti je vsekakor še stanje v računovodstvih podjetij. Kaže, da to področje dela samoupravnim organom največ preglavice. Važnost knjigovodstva evidenc in analiz se prepleta v vsem, kar smo doslej govorili. Toda samoupravni organi niso še našli ustrezega načina nad zadostnim pregledom njihovega poslovanja. Ugrizniti v to jabolko je marsikje težko iz prevelike bojazni, da so to najbolj zapleteni posli, ki jih je težko domesti. Često se dogaja, da DS sprejmejo vse, kar se jim iz tege področja predloži; najprej plaho številki, ki jih nihče ne razume in potem glasovanje, ker mora že najbrže biti vse prav. Če bi samoupravni organi kontinuirano izvajali pritisak na seznanjanje z vso problematiko in na poljudno ter razumljivo podajanje, bi seveda bili s tem že nekoliko dalje. — Problemu je posvetiti pozornost še z drugo strani, to je kvaliteti knjigovodstva kadra. V pretečenem letu izhaja $\frac{1}{3}$ vseh prekrškov, odkritih po FI iz kršenja uredbe o knjigovodstvu. To dokazuje, da bomo moralni še veliko storiti za izboljšanje strokovnosti knjigovodstva kadra.

O instrumentih letosnjega plana

V izgrajevanju gospodarskega sistema je letos že dosežena stopnja, ko so podjetja osvobojena subjektivnih činiteljev od zunaj. Instrumenti stavljajo glede razdelitve dobička podjetja v objektivno enak položaj in FLRJ, kar pomeni zanje znaten napredok v možnosti racionalnega gospodarjenja. To pa naga samoupravnim organom še večjih odgovornosti. Tudi za komunalne skupnosti pomeni objektiviziranje pogojev ugodnejši položaj, ker se ustvarjanje raznih skladov vrši po enakih kriterijih. Predvsem prihaja to v poštev v sledičih primerih:

— formiranje stanovanskega sklada po obsegu plačnega fon-

da,

— formiranje investicijskega sklada po stopnji rentabilnosti glede na vložena sredstva,

— in razdelitev ostanka dobička za proračuno za vsa podjetja po enakih kriterijih.

V tem se kaže znaten napredok, saj so bila podjetja doslej v enakem položaju le v primejih vplačevanja amortizacije, obresti na osnovna in obratna sredstva.

Uredba o plačah govorji, da bodo podjetja od plač iz dobička morala obvezno izločiti del za premije, sicer plač iz dobička ne morejo izplačevati. Ena glavnih stvari so premije na prihranek v materialu, za povečano storilnost itd.

Prav tako obstoji za podjetje precejšnja stimulacija za zniževanje stroškov z razdelitvijo dobička. Čim cenejši proizvod bodo dosegla podjetja, tem večji bo dobiček, to pa pomeni večje plače iz dobička pri fiksni stopnji iz leta 1955. Nekaj podjetij imamo, ki so to stimulacijo vzela v obzir v predlaganem planu. Mnogo pa jih je, ki teh naporov niso pokazala, v glavnem vsled slabosti o katerih smo govorili.

Ceprav ne spada povsem na to mesto, naj vendarle omenimo še vprašanje letosnjih proračunskih možnosti za ljudske odbore. V tem bomo v razmeroma zelo težkem položaju zlasti za negospodarske investicije (izven stanovanske izgradnje). Toda manj denarja je zanesljiv znak,

da gremo na boljše: bolje se bo gospodarilo z njim in dinar bo pologoma dobival večjo vrednost. To je eden od ukrepov za normalizacijo našega gospodarstva, čigar zmogljivosti moramo vskladiiti z našimi potrebami in željami. Zato bo še tembolj nujno, da s povečano proizvodno zmogljivostjo, delavno storilnostjo in samozavestno disciplino storimo vse za uresničenje načel gospodarske politike, kar je edino zagotovilo za čimprejšnje olajšanje tudi teh težav.

Še o vlogi subjektivnih činiteljev

VZROKI POMANJKLJIVOSTI V PROIZVODNJI

Pri pretresanju pomanjkljivosti v naši proizvodnji in delu samoupravnih organov lahko ugotovimo vrsto vzrokov.

Eden izredno pomembnih je ta, da imamo opravka še vedno s pogostimi lokalističnimi težnjami v naših podjetjih, nič manj pa seveda v naših komunah in često celo v njihovih političnih vodstvih. Tako se vzdržujejo ponekod mišljena, da je tovarna last delovnega kolektiva, in da zato lahko delajo karkoli hočejo. Od tod tudi pojavi, da hočejo podjetja vse, kar potrebujejo zase, sama izdelati, dalje pojavi upiranja proti vmešavanju družbenih in političnih činiteljev izven tovarne v delo njihovih samoupravnih organov, često tudi v delo političnih organizacij znotraj tovarne. Izraz takih stremljenj lahko opazimo še tu in

tam v nezanimanju političnih delavcev iz tovaren na področju družbenih doganj v območju svojega bivališča, ali pa v nerazumevanju direktiv in učrepov, ki zadevajo graditev socializma na področju vse Jugoslavije. Pojavi šovinizma, ki jih še poznamo, so rezultat istih naziranj.

Naši delavski sveti so danes še na različnih stopnjah razvoja v pogledu sposobnosti obravnavanja problemov socializma iz širše perspektive, v pogledu aktivnosti in demokratičnosti, kakor tudi v sposobnosti reševanja gospodarskih nalog svojih podjetij. Zato seveda čisto naletimo na kaj neenotna stališča in poglede pri odpravljanju slabosti, o katerih je govorila. Premajhno angažiranje političnih organizacij v te probleme podjetij krije v sebi dve nevarnosti za nemoteno in skladno rast delavskega samoupravljanja:

PRVIČ: Dosežena stopnja v delavskem samoupravljanju je sicer v veliki meri utrdila v podjetjih avtoriteto in angažiranje upravnih odborov in delavskih svetov. V dosedanjem razvoju pa je dosežena v mnogo premajhni meri povezava teh forumov s kolektivom. Potrebna je mobilizacija vsega kolektiva za napredek proizvodnje in rast samoupravljanja: poživiti je treba obveščanje kolektiva o sklepih odbora, razpravljanje z delavci o problemih podjetja; premalo je kontakta preko katerega bi lahko odkrivali vse pozitivne spodbude proizvajalcev itd. V tem so razlogi, da n. pr. tudi sprejemanje družbenih planov v podjetjih ni vselej odprt sodelovanja in napredovanja izvajalci pritiska na seznjanje z vso problematiko in na poljudno ter razumljivo podajanje, bi seveda bili s tem že nekoliko dalje. — Problemu je posvetiti pozornost še z druge strani, to je kvaliteti knjigovodstva kadra. V pretečenem letu izhaja $\frac{1}{3}$ vseh prekrškov, odkritih po FI iz kršenja uredbe o knjigovodstvu. To dokazuje, da bomo moralni še veliko storiti za izboljšanje strokovnosti knjigovodstva kadra.

Dругo POJAV: v bistvu nič manj nevaren, se kaže v smeri liberalizacije dela v podjetjih. Zaradi še ne povsem urejenega sistema v gospodarstvu, pomanjkljivosti v predpisih, zaradi često neizdelanih pravilnikov, ki urejajo odnose v podjetjih in podobno, se razni ukrepi v podjetjih kaj radi skrivajo pod plač delavskega samoupravljanja. Niso osamljeni primeri, ko se slab direktor skriva za delavski svet, če ga opozoriš na nezakonitost, obratno so poznani nezakoniti ukrepi, najčešče prav iz področja finančnih predpisov, ki so storjeni po premišljenem sklepu samoupravnega organa. Primerov iz tega področja bi lahko našeli več. Seveda takšno ravnanje samoupravnih organov v končnem zaključku ne pomeni nihces drugega kot slabitev običnih naporov za stabilizacijo gospodarstva in utrditev gospodarskega sistema. V dobi preorientacije našega gospodarstva je še prav posebej za dosledno in disciplinirano izvajanje ter konkretizacijo načel, če hočemo čimprej premostiti ovire, ki se nam zoperstavljajo. Zato se tudi politične organizacije v nobenem primeru ne smejo pomiriti z ohlapnim, liberalnim temeščinom v naporih za spremenjanje vnosom do zakonitosti in do

Od petka do petka

Družbeni plan LR Slovenije

Kot kaže, bo družbeni plan naše republike sprejet na zasedanju Ljudske skupščine LRS še ta mesec. Že sedaj pa so znane nekatere njegove značilnosti.

Splošne smernice investicijske politike so pravzaprav določene že v zveznem družbenem planu, ki je postavil osnovne proporce za vso državo. Investicijske možnosti iz posameznih skladov so na področju naše republike približno enake kot lani.

Republiški investicijski sklad bo predvidoma znašal okrog 3 milijarde 700 milijonov dinarjev, okrajni investicijski skladi okoli 4 milijarde, medtem ko občinski 1 milijard 700 milijonov.

Med pomembnejšimi investicijskimi deli v naši republiki bo letos na prvem mestu izgradnja elektrarn v Vuhredu in Šoštanju, medtem ko je elektrarna pri Ožboltu sedaj v revizijskem postopku.

Struktura industrijske proizvodnje v letosnjem letu se bo še nadalje spremenila v korist reprodukcije in široke potrošnje. Predlog družbenega plana predvideva, da bo znašala proizvodnja sredstev za reprodukcijo 63,5%, sredstev za široko potrošnjo 21,5%, sredstev za delo pa 15%.

Več pozornosti bo deležno letos kmetijstvo. Republiški sklad za napredek kmetijstva bo znašal nad 200 milijonov dinarjev, okrajni skladi okoli 300 milijonov, skladi zadružnih organizacij za samostojno razpolaganje 260, medtem ko bodo investicijski skladi zadruži znašali 550 milijonov. Razen tega bo moč črpati sredstva za napredek kmetijstva tudi iz občinskih skladov, ki bodo znašali 1.200 milijonov dinarjev.

To so osnovne, sicer dokaj skope značilnosti letosnjega republiškega družbenega plana, o katerih bo razpravljala še sama Ljudska skupščina. Pričakovati je, da bo družbeni plan okraja Kranj, ki bo temeljil tako na zveznih kot republiških proporcijih, na dnevnem redu Okrajnega ljudskega odbora že v maju.

darskega sistema. V dobi preorientacije našega gospodarstva je še prav posebej za dosledno in disciplinirano izvajanje ter konkretizacijo načel, če hočemo čimprej premostiti ovire, ki se nam zoperstavljajo. Zato se tudi politične organizacije v nobenem primeru ne smejo pomiriti z ohlapnim, liberalnim temeščinom v naporih za spremenjanje vnosom do zakonitosti in do

še obstoječega nereda v podjetjih. Tu se odpira poleg drugega še vprašanje socialistične morale vobče, s tem pa ustrezeno delo in vloga SZDL, sindikatov itd., in to ne samo v odpravljanju tovrstnih slabosti pri samoupravnih organih, temveč tudi v naporih za spremenjanje vnosom do zakonitosti in do

vprašanje, če hočemo gospodarski napredek povezati s cilji socialistične družbene ureditve. Akutnosti problema ne treba posebej razlagati, ker zahteva, po spremenjenem odnesu, izhaja sama po sebi iz predloženega gradiva. Oceno stanja je del vnaprejno tudi reševanje vprašanja, da se mora odnos dela do kraja razčistiti, tu je treba zaostrišti vse obravnavane probleme. Skratka občina mora začeti z neposredno akcijo.

Iz teže in obširnosti nalog izhaja odločajoč poudarek na subjektivnih činiteljih. Zato je razen vsega, posebno pomembna še ideološka in ekonomská izobrazba naših delavcev. To je ključno vprašanje, če hočemo gospodarski napredek povezati s cilji socialistične družbene ureditve. Akutnosti problema ne treba posebej razlagati, ker zahteva, po spremenjenem odnesu, izhaja sama po sebi iz predloženega gradiva. Oceno stanja je del vnaprejno tudi reševanja vprašanja, da se mora odnos dela do kraja razčistiti, tu je treba zaostrišti vse obravnavane probleme. Skratka občina mora začeti z neposredno akcijo.

Dalje moramo samokritično priznati, da je okrajni odbor SZDL kot celota doslej posvečen premožnosti in skrbi za sistematično proučevanje dela samoupravnih organov. Dosegel razvoj v družbenem in delavskem upravljanju že terja novih notranjih organizacijskih oblik v političnih organih.

Da bi odpomogli obravnavanim slabostim, je sekretariat OO SZDL v februarju ustanovil posebno stalno komisijo za družbeno in delavsko upravljanje. Seveda bi bilo zgrešeno smatrati, da bomo s to komisijo rešili vse težave. Gre za novo organizacijski oblik dela SZDL, preko katere bo možno lažje doseči zanimalje in odgovornost vseh činiteljev ter lažje sprememljati razvoj samoupravnih organov. Na ta način bo dosežena tudi večja enotnost v dejavnosti ostalih forumov in organov, ki se s temi vprašanji ukvarjajo. Tako bomo v bodoče morali posvetiti več pozornosti delu sindikatov, po vsebin spremeniti vlogo zborov proizvajalcev in ga usmerjati poleg oblastvenega značaja še v resnično predstavnško telo proizvajalcev.

V komisiji se že proučuje vprašanje načina povezave delavskih svetov v občinah. Oblikovala še ni dokončno utriena, pričakujemo pa ustreznih ukrepov v tem pogledu. Vprašanje mesta komune v sklopu obravnavanih zadev je izredno važno. Zmotna bi bila misel, da bomo vse rešili z neposrednim delom iz okraja navzven. Komuna ima

Za bolj elastično poslovanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

tu, da bo poslovanje redno, vsesteno in koordinirano. Ze vsaka šablona tega ne opravlja tako, predpis pa, ki je tog in če ga morajo izvajati, lahko povzroča tudi škodljive posledice. Zato je treba predpis izvajati življensko in škodljive uredbe popraviti. Kaj n. pr. ne bi mogli odrediti odvajanja družbenih sredstev vsaj po dvanajstih, kakor tudi merimo v začetnih mesecih proračunske kredite?

Zadnje posvetovanje vodilnih kamniških gospodarskih in političnih kadrov industrijskih podjetij je bilo zelo uspešno in konsolidno. V prihodnje bo krog sodelavcev še razširjen s predstavniki močnejših občinskih podjetij, na dnevnem redu pa bodo vprašanja delovne storilnosti, razširjena reprodukcija, problemi transporta in stanovanjske graditve, pa seveda razgovori o volitvah organov delavskega upravljanja. I. Z.

Bela omela
uničuje
sadno drevje!

GORENJSKI KMETOVALEC

NOVICE IZ KMETIJSKIH ZADRUG

Obračun dela v KZ Šenčur

IZRAZITA GLAVA KRAVE
DOBRE MLEKARICE

Ob cesti, ki pelje iz Lesc preko Hlepc in Rodin proti Begunjam, vidimo na sadnem drevju tamkajšnjih vasi vse polno zelenih grmičev, ki rastejo iz vej sadnega drevja. To ni nič drugega kot pol parazitska včetvica bela omela, ki se pojavi predvsem tam, kjer se sadovnjaki redno ne čistijo in ne škopijo.

To zajedalko na sadnem drevju zatiramo na ta način, da odstranimo s sadnega drevja mehaničnim potom vse omeline grme in sicer tako, da odstranimo tudi večino njenih korenin, sicer bi iz njih odgnala nova omela. Prvi pogoj za uspešno zatiranje bele omele pa je, da jo odstranimo tudi z lip in hrastov, ki rastejo v bližini sadovnjakov. Rane, ki nastanejo z odstranjevanjem omele, moramo zamazati z cepilno smolo, lahko pa tudi z mešanicami ilovice in kravjaka, ali z drevesnim karbolinem. Pri tem pa moramo paziti, da ne namažemo tudi lubja, kar bi povzročilo opeklne.

Sadjarji, odstranite iz svojih sadovnjakov to zajedalko, ki je najvidnejši znak malomarnosti in zaostalega sadjarstva!

Jože Žebovec

Kako pripravimo semenski krompir za saditev?

Semenski krompir mora biti tev moramo posebno skrbno ste, frühmölle motno rjavovijolicaste, merkur modro vijolica ste in voran rdečerjave kalič. Po predkalitvi pa lahko izločimo tudi vse bolne gomolje. Ena izmed važnih nalog pridevalcev je, da pridelujemo čiste sorte in da izboljšamo semensko vrednost krompirja.

Na rodovitnost semenskega krompirja precepljajo velikost gomoljev. Najbolje je, da sadimo cele gomolje (srednje debele) v teži od 50 do 70 gramov, to je v velikosti jajca in nekoliko večje, če imamo priznani semenski krompir, ki je bil že med rastno dobo dobro odbran na njiv. Ako nam pa semena manjka, režemo veje gomolje po dožini od vrščka do popka. V primeru da imamo semena dovolj in da je cel krompir predebel za sajenje, je bolje, da ga režemo povpreč in da za semena porabimo samo vrhni del z najmočnejšimi očesi, spodnji del pa porabimo za krmiljenje praščev.

Tretje leto in pozneje, v kolikor nismo zasnovali glavnih vej, izberemo še primerne mladice za nje in izpolnilno krono. Porežemo mladice, ki jih ne moremo uporabiti pri vzgoji krone, pri tem pa varujemo navzven rastoče in šibkejše mladice, ki rastejo prva leta vzgoje kot ojačevalni poganjki, pozneje pa kot prvi rodni les ali rodne veje. Voditeljice krajšamo le, če so slabotne ali vitke in dolge.

Na vsaki glavni veji je treba

Ista dresesna krona drugo leto po obrezu. - Črtice kažejo odrežane in skrajšane poganjke

najnižje mladice. Sorte z dolgimi, tankimi in vltvimi mladicami krajšamo močnejše, da bodo imelo pravo razmerje med jačnostjo in dolžino.

Voditeljico pustimo 15 do 20 centimetrov doljo kakor stranske mladice, pravodeljico pa gladko odrezemo, da ne bi oviral voditeljice v razvoju; če pa ni stranskih mladič, pa jo prikrajšamo prav na kratko.

Ce manjka voditeljica, ali če se je morda odložila, privedemo kako nižje stojče mladič v navpični smeri na palico, ki smo jo pritrdirili v kronske ter vzgojimo iz nje novo voditeljico. Voditeljico obrezemo vedno nad brstom, stranske mladice pa nad brsti, ki so obrnjene navzven. Sorte, pri katerih rastejo veje v vodoravnih smerih ali visijo celo navzvod, obrezemo izjemoma nad brsti, ki raste na zgornji strani mladič.

Drugo leto izberemo spet dve mladiči, ki sta dovolj oddaljeni od spodnjih vej. Vse štiri veje morajo biti pravilno razvrščene, da zavzamejo prostor na vseh štirih straneh krone. Ostale, posebno močne, dolge in navpične poganjke, ki jih ne potrebujemo za vzgojo glavnih vej, odrezemo,

pustimo pa drobne in kratke izrastke ter šibke, vodoravno rastoče mladice. Porežemo vse tiste poganjke, ki rastejo na hrbtni strani glavne veje ali poganjajo v notranjost krone pa tudi druge, ki niso v pravi smeri ali so pregoste.

Tretje leto in pozneje, v kolikor nismo zasnovali glavnih vej, izberemo še primerne mladice za nje in izpolnilno krono. Porežemo mladice, ki jih ne moremo uporabiti pri vzgoji krone, pri tem pa varujemo navzven rastoče in šibkejše mladice, ki rastejo prva leta vzgoje kot ojačevalni poganjki, pozneje pa kot prvi rodni les ali rodne veje. Voditeljice krajšamo le, če so slabotne ali vitke in dolge.

Na vsaki glavni veji je treba

Ista krona po rezu drugo leto. Spodnji veji sta razprtji s palicami, naslednji veji sta zasnovani

vzgojiti več stranskih ali rodnih vej, ki so v razdalji do enega metra. Stranske veje vzgajamo tako, da so pod glavnim vejem rastejo v isti smeri z njo. Ce bi raste stranske veje bočno od glavnih vej, bi si pridobile ugoden položaj ter se razbohatile in pričele rasti navzgor.

Pri rezu v poznejših letih izdatno redčimo močne, višje stojče veje in tiste na robu krone, medtem ko je treba niže ležeče močnejše veje varovati in podpirati v razvoju. Podpirati je treba razvoj slabih poganjkov, ki se pretvorijo v rodni les. Kasneje, ko začne drevu rodit, je treba redčiti rodni les v spodnjih delih krone. Tako se rodni les pomlajuje in obnavlja!

FRANC CIJAN

Kljub temu, da je Šenčur velika vas, imajo pod molzno kontrolo le 22 krav, s povprečno molznostjo 2624 kg mleka in s 4,1% maščobe, kar je lep uspeh. Bilo bi prav, da se v rodovnik sprejmejo še nove živali.

Slabše pa gospodarjo zadružniki s svojimi stroji in tu nič beseda, da je treba enkrat za vselej prekiniti s starim odnosom do zadružne imovine.

V razpravi se je oglasil tudi predsednik OZZ Tone Hafner, ki je očratal pot in delo zadružne Šenčurju v bodočem letu. Z večjo delavnostjo in večjim zanimanjem bodo dosegli, da bo do sredstva vedno prav in najbolje izkoristeno. Potrebno je doseči še marsikaj, da bo tudi naše kmetijstvo šlo lahko vzopredno z razvojem kmetijstva v ostalih deželah.

Po volitvah novega delovnega odbora, ki so ga izvolili po pospeševalnih odsekih, je bil sprejet tudi nov gospodarski načrt za vse dejavnosti v zadružni. Gospodarski načrt obsega vse delo, najpomembnejši pa sta v

njen dve stvari: Sklenjeno je bilo, da se vse strojne usluge plačujejo po polni lastni ceni, ki vključuje vse stroške strojev. Tako se bo spremeno gospodarjenje s stroji, potrebo je, da dobre ljudje nov odnos do njih in usluge tudi plačajo, da ne bo treba iz leta v letu pokrivati velike izgube, ki jo ta odsek izkazuje.

Sprejet je bil tudi načrt pospeševanja kmetijstva. Ta predvideva 450.000 din sredstev za pospeševanje v vseh panogah kmetijstva. Iz dobička zadružne so dali zadružniki v ta sklad 605.000 din. Zato je prav, da se ta sredstva načrtno izkoristijo.

Prav pa bi bilo, da tudi kmetje sami več prispevajo za tak delo kot so škropljene krompirja proti hrošču in plesni in sadnega drevja.

Zadružna namerava v bodočem zgraditi novo zbiralnico za mleko in novo javno tehnico.

Prav je, da zadružniki že zato delo še pospešeno nadaljujejo, da bo tako zadružna trdnejša in sposobnejša odigrati svojo vlogo v družbeni skupnosti.

M. G.

Higiena mleka na Gorenjskem

Po zadnji vojni so nastopile resne težave kako preskrbeti prebivalstvo z mlekom v mestih in industrijskih središčih. Te težave smo delno občutili tudi v Kranju in na Jesenicah. To stanje pa se je sedaj razvilejivo izboljšalo, saj imajo mlekarne že viške mleka. Viške imata mlekarne na Bledu in v Škofiji Loki, ki nimata dovolj velikih prostorov in zadostne opreme za predelavo mleka v mlečne izdelke. Tudi maščoba v mleku se je dvignila na zadovoljivo višino, saj se prinaša mleko v zbiralnice do 5% maščobe, povprečno pa je v mleku 3,5% tolšče.

Higiena mleka pa je ostala še vedno na zelo nizki stopnji. Zadnje ugotovitve Okrajnega higieničnega zavoda v Kranju nas resno opozarjajo, da nas čaka še veliko trdega dela, če hočemo doseči pri mleku nivo sodobne higiene. V nekaterih naprednih državah je higiena mleka na takih visokih stopnjih, da mi to komaj pojmememo. Na Holandskem sprejemajo mleko v mlekarne samo, če v 1 cm mleku ni več kot 6000 klic. Pri nas pa jih v isti količini mleka načrtujemo neprimereno več! Ker klice živijo v mleku na račun mlečne sestavine, je razumljivo, da mleko s povečanjem števila klice izgubi na hranljivosti in okusu. Tako je bilo ugotovljeno, da iz zbiralnice Naklo do 57 preiskanih vzorcev, 4 higienično niso zadovoljili, iz zbiralnice Predoslje pa od 36 vzorcev, 6 ni odgovarjalo higieniskim zahtevam. Se slabše pa je v Škofiji Šoštanjem in radovljiskem okoli

lišu. Iz vasi Sv. Duh in Dorfarjev je od 21 vzorcev bilo 12 močno onesnaženih. V radovljiskem okolišu pa je od 21 vzorcev 15 zelo nesnažnih. Takšno stanje bo nujno potrebno izboljšati, da oskrbimo prebivalstvo z zdravim mlekom.

V Kranju sta se okrajni sanitarni inšpektor in direktor zadružne mlekarne dogovorila, da bodo njihovi organi skupaj v mesecu aprilu in maju pregleđali vse zbiralnice mleka, odredili temeljito higienično izboljšanje zbiralnic, predvsem pa hladilnih naprav. Istočasno bodo pregledali tudi vse hlevne in živino, kjer oddajajo mleko v mlekarne. Kmete bodo podali o higieničnih uređitvah hlevov in o pravilnem ravnanju z mlekom. Mleko, ki bo v bodoče oddano nesnažno in okuženo v zbiralnice se bo zavračalo, odnosno prav slabno plačevalo. Prav tako se ne bo več dovoljevalo zbiranje mleka po cestah, kjer je izpostavljen vsem škodljivim vplivom in onesnaženju.

Zelo perec higienični problem pa je mleko tistih kmečkih prodajalcev, ki ga sami nosijo strankam, kar je zelo razširjeno v okolici Radovljice in Bleda. Prav to mleko je najbolj onesnaženo. Po onesnažnosti temu mleku podobno tudi smerita v surovo maslo na tržnicih. Nujno bomo poostreni zdravstveno kontrolu nad temi živili, posebno še, ker prihajajo iz nekontroliranih hlevov in lahko celo od bolne živine.

(Nadaljevanje sledi)

problematiko svojega področja. Razprava, ki je bila precej živahnih, zlasti o novih gospodarskih ukrepih, taksah na les in gospodarskem načrtu za leto 1956, je pokazala, da ima zadružna še precej možnosti, ki jih do sedaj še ni izkoristila.

Zadružna je imela v preteklem letu čez 20 milijonov dinarjev prometa. Njena glavna gospodarska dejavnost je bila lesna trgovina, a v manjši meri pospeševalni odsek. Ustvarila je nad 1.400.000 dinarjev dobička. Za pospeševanje kmetijstva v letu 1955 je porabila 300.000 dinarjev. Opravila je precej del na planini »Dolga njiva«, načinila 1 plemenskega bika in izboljšala organizacijo škropljene sadnega drevja. Pospeševalni odsek še niso v celoti začeli. Delno pa je temu vzrok oddaljenost članov in njihov gospodarski položaj in pomanjkanje kmetijskih strojev pri KZ.

V tem letu se bo odkup nekoliko zmanjšal. Gospodarski načrt za leto 1956 predvideva izboljšanje organizacije pospeševalnih odsekov zadružne. Dejavnost naj se usmeri v pospeševanje živinoreje, zlasti ovčarstva in pašništva. Nabavili bodo več solčavskih ovc za izboljšanje pasme, organizirali bodo molzno kontrolo in še vrsto ukrepov, da bi se živinoreja čim bolj izboljšala. Poživeli bodo delo ostalih odsekov in izvedli več semenskih in gnojilnih poizkusov.

Da bi izboljšali živinorejske pogoje tamkajšnjih prebivalcev, bo zadružna napravila pogodbo z gozdnino upravo za opravljanje raznih operativnih del v gozdu in na ta način zaposlila precej ljudi. Za pospeševanje kmetijstva v tem letu bo zadružna predvsem pospeševalni odsek zadružne. Dejavnost naj se usmeri v pospeševanje živinoreje, zlasti ovčarstva in pašništva. Nabavili bodo več solčavskih ovc za izboljšanje pasme, organizirali bodo molzno kontrolo in še vrsto ukrepov, da bi se živinoreja čim bolj izboljšala. Poživeli bodo delo ostalih odsekov in izvedli več semenskih in gnojilnih poizkusov.

Zadružna je imela v preteklem letu čez 20 milijonov dinarjev prometa, ki ga sami nosijo strankam, kar je zelo razširjeno v okolici Radovljice in Bleda. Prav to mleko je najbolj onesnaženo. Po onesnažnosti temu mleku podobno tudi smerita v surovo maslo na tržnicih. Nujno bomo poostreni zdravstveno kontrolu nad temi živili, posebno še, ker prihajajo iz nekontroliranih hlevov in lahko celo od bolne živine.

(—aj)

Ali so umetna gnojila res predraga?

Približuje se pomlad in na naših poljih bo kmalu zopet vse živo. Kmetje že pripravljajo vse potrebno za pomladansko setevi in sadnjo, le vprašanje nakupu umetnih gnojil ostaja še marsikaj odprt. Koncem oktobra lani so se umetna gnojila namreč podarila tudi smerita v surovo maslo na tržnicih. Nujno bomo poostreni zdravstveno kontrolu nad temi živili, posebno še, ker prihajajo iz nekontroliranih hlevov in lahko celo od bolne živine.

Res je, da so se gnojila podarila, tako da imajo sedaj pri nas na splošno isto ceno kot n. pr. v Zahodni Nemčiji, na Danskem ali na Holandskem. Tako stane 1 kg superfosfata 11.50 din (lani 4.50 din), 1 kg nitromonkala 17 din (lani 8.50 din) in 1 kg 40% kalijeve soli 13 din (lani 4 din), franko razlikovalna postaja.

Ali se umetnih gnojil zaradi višje cene res ne izplača uporabljati? Na vsake način je tako mnenje napačno. Zato navajam rezultate 5 gnojilnih poskusov, ki jih je izvedla lani KZ Poljanje v sodelovanju s selekcijsko postajo v Poljanah, pri najnaprednejših kmetih — zadruž-

nih. Omenjene poskuse so izvedli s krompirjem »Merkurom« v 5 različnih krajinah. Obdelovanje zemlje in oskrbovanje poskusnih nasadov je bilo običajno, prav tako tudi gnojenje s hlevskim gnojem, saj so bile poskusne parcele odmerjene kar sredji njive, posajene s krompirjem. Le umetna gnojila so potrosili tako, kot so to zahtevali predpisi za poskus, in sicer 500 kg/ha superfosfata, 400 kg/ha nitromonkala in 30 kg/ha 40% kalijeve soli. V jeseni so izkopal krompir z vsake parcele posebej in stekali pridelek.

Dobljene rezultate navajam v tabeli (povprečje vseh 5 poskusov).

Pridelek brez uporabe umetnih gnojil 27.460 kg/ha;

Pridelek z uporabo umetnih gnojil (NPK) 34.120 kg/ha;

Priprastek pridelka 6.660 kg/ha;

Vrednost prirastka 66.600 din;

Vrednost uporabljenih gnojil 6.850 din.

* Cena 1 kg krompirja = 10 din.

Zaradi uporabe umetnih gnojil se je torej povečal dohodek povprečno (za 5 poskusov) za 59.750 din na 1 ha. Ker so se umetna gnojila

DRUŽINSKI POMENKI

Beseda, dve o milu

Ste že kdaj razmišljali, kako koristno lahko porabite milo? Za pranje in umivanje vsekakor, to je jasno. Dobro pa je, če veste, da vam bo milo prišlo prav tudi v naslednjih primerih:

Ce se vam predali v omari težko odpirajo, jih namažite po zunanjih robovih z milom — in šlo bo laže.

Zarjavele igle zabodite v kos mila in jih pustite tako nekaj časa. Rja bo kmalu izginila. Prav tako si pomagate z milom, če je blago debelo in se težko šiva.

Preden se postopite kakega zelo umazanega dela, si močno otrite roke s suhim milom. Ko opravite delo, umijte roke in z zadovoljstvom boste ugotovili, da se umazanija odlično izpere in da so roke ostale povsem ne-poškodovane.

V vsakem gospodinjstvu je nedvomno dosti majhnih koščkov mila. Največkrat ne vemo, kako naj jih porabimo. Da jih boste koristno porabile se ravnatje po sledenih nasvetih:

Koščke mila močno osušite in jih zmeličite. Tak milni prah vam bo zelo koristen pri pranju volnenih tkanin.

Koščke mila devlje v steklenico; v katero ste natocili malo vode. Milo se bo počasi stopilo in tako boste dobili tekoče milo, ki vam bo prišlo posebno prav pri umivanju rok.

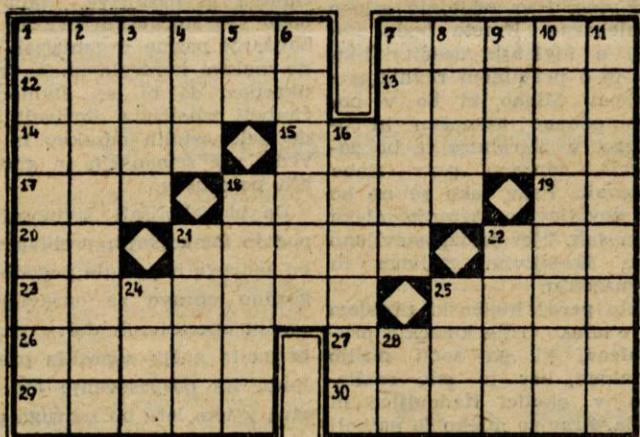
Za krajše večerne urice

Križanka

Vodoravno: 1. veselo presečen, 7. šaloigra, burka, 12. prekmursko žensko ime, 13. stavljennim ali zadetim dvema številkama v loteriji, 14. arabsko moško ime, 15. ovire, pregraje,

grški bog lepote in umetnosti.

Naprečno: 1. državljan ene izmed republik v FLRJ, 2. ljudska republika v jugovzhodni Evropi, 3. čisto tak, 4. tvorba na koži, 5. šesta in tretja črka abecede, 6. patron, 7. bivši egiptovski kralj, 8. amidooglisol (d=n), 9. RBE, 10. glavno mesto LR Bosne in Hercegovine, 11. prebivalec velike celine, 16. žensko ime, 18. zlodij, strašna prikazen, 21. odprtinič v koži, 22. pogorje v Sovjetski zvezni, 24. kiparsko delo, 25. krajsava za krajenvi ljudski odbor, 28. junaska poslovna.

17. ime velikega moža, ki je postavil temelj srbskemu književnemu jeziku in sestavil prvi srbski pravopis, 18. pristaniško mesto v grški Makedoniji, 19. površinska mera, 20. števnik, 21. žuželjka, mojster predena, 22. samoglasnik, 23. strupen alkalojd v tobaku, 25. apno (arabsko), 26. sestavni del opere (narobe), 27. naš državni bokarski reprezentant, 29. postopač, 30.

Zgodovinsko branje

Železarstvo na Gorenjskem

Slavko Smolej : Železarske Jesenice

Skupaj hrani Tehniški muzej na Jesenicah 21 kolajn in več diplomi, ki so jih v 19. stoletju zaslužile večne in pridne roke prednikov današnjih javorniških in jeseniških železarjev. Vsebinata mangana v jeklencu in pa manganova ruda, ki so jo dajali v vstopne gorenjskih plavžev, je ustvarjala v jekleninah gorenjskih fužin tista odlična svojstva, mimo katerih ni mogel nihče brez hvale, ki je v zgodovini kadarkoli pisal o izdelkih fužin pod Karavankami ali kasneje o izdelkih železarske industrije v Jesenški dolini.

Dobičkanosen posel z izvozom manganovega železa je KID imela več let. Potem pa je Francuzom uspelo izdelati feromangan s 70% mangana. Ugodnejše prometne zvezze ter bližnji inozemski trg je omogočil Francuzom, da so feromangan prodajali ceneje kot KID. Vendar pa se kljub konkurenji KID ni odrekla izdelavi manganovega železarnjev.

svojim odnosom do soljudi.

Cudiš se, da so celo otroci istih staršev včasih med seboj tako različni, kakor da ne bi imeli iste matere. To je popolnoma naravno! Kar pomisli mamo nase, kako sta bila z Ivanom različna, ko sta se poročila; čeprav sta se imela zelo, zelo rada, je vendar trajalo skoraj deset let, da sta se »ujela«, da sta pričela delati in misliti s skupno glavo. Da sta isto premošljevala v včasih celo o isti naenkrat spregovorila. Morda si postajata celo na zunaj malo podobna — mislim vsaj v določenih potezah, gibih, kretnjah, govoru in mimiki.

Brez vseh tečaj ře danes ne gre, pa sta zrela in pametna človeka. Od otroka, ki ima neprimerno težji položaj, ki ga moti in vpliva nanj sto in sto različnih stvari, ki je sam ves nebolegjen v šibak, pa zahteva, naj se v vsem ravna po Tvojih mislih in željah! Pa vendar sklepam iz Tvojega pisanja, kako malo poznaš svoje otroke. Kako malo veš o njih čustovanju in mislih. Potem se pa čudiš, da Tebi ne zaupajo, kot bi Ti želeta; v prijateljskem krogu so pa zelo zgovorni!

Kaj pa si Ti storila za to, da bi videli v Tebi ne le krušno mater ampak tudi prijateljico v svetovalku? Ali si se vsaj poskušala vživeti v njihov svet, v njihove tečaj in v na zunaj sicer drobna, a za otroka nadvse važna in živiljenjsko odločilna hrepenjenja? Ali si morda že ob prvi takšni priliki odpravila vsiljivega vpriševalca ali vpravevalko s tem, da to še ni zanj, ali da ji take

stvari celo »prepoveduješ mislit!« Tega vendar ni mogoče prepovedati in otrok je šel pač drugam po nasvet. Žal, navadno ne k pravemu »zdravniku«. Ne, draga moja, samo to, da je otrok pač Tvoj, da ga hraniš, oblačiš in pošiljaš v šolo, za otroka že zdavnaj ni dovolj Marsikateri otrok sam tega niti ne ceni in ga bodo starši zmanjšali, koliko se šrtevujejo zanj — otrok tega enostavno ne razume ali pa smatra, da je ta — materialna — skrb zanj sama po sebi razumljiva.

Oprosti, da sem Te malo »v roke vzel«, ali verjeti, da je bilo tudi to potrebno. Upam, da boš svojo jezico kmalu počladila in boš prihodnje pismo spet brala z istim zanimanjem.

Te lepo pozdravlja

Tvoja Ančka

Dva ljubka modela oblek v obliki plašča. Te vrste oblek nosimo lahko same, ali pa pod nje blečemo svete bluze ali puloverje.

Oblačenje - priljubljena tema ženskega spola

„Nekaterim vse pristoj!“

Vsem znani pregovor »obleka naredi človeka« še vedno drži. Vsekakor pa ne smemo soditi človeka po zunanjosti, kajti mnogokrat se skriva pod najskromnejšo obleko dober in plemenit, a pod lepo slab človek. Seveda pa nehote presodimo človeka po neurejeni obleki, zlasti velja to za ženski spol. Umazana obleka, ki ji morda manjka še celo gumb in ima odparan rob, daje slabo spričevalo dekletu ali ženi.

Obleko s takimi pomanjkljivostmi, četudi so sešite iz najboljšega materiala, ne napravijo dobrega vtisa. Boljša je skromna, preprosta, vendar čista in negovana obleka. Svojega bistva z obleko ne moremo spremeniti, ker se ves naš značaj izraža v naših dejanh in vedenjih.

Zakaj slišimo mnogokrat priporabe, da »nekaterim vse pristoj? Vsa skrivnost je samo v pravilnem in okusnem oblačenju. Z obleko lahko skrijemo marsikatero pomanjkljivost ali hibjo, nasprotno pa to še lahko bolj podčrtamo, če se ne znamo pravilno oblačiti. Važno je predvsem, da spoznamo sebe — svoj tip in da tako ugotovimo, kako naj se oblačimo, da bo obleka v skladu z našo osebo.

Ugaja nam to in ono. Posmemanje ni nič napačnega. Zavedati pa se moramo, kaj lahko posnamemo, kajti kar je na eni lepo, je na drugi lahko smeeno. Če ste vitki, se lahko odločite za obleko z zvončastim, ali celo v pasu nabranim krilom. Če ste precej močni, bodite v širinah kril bolj skromni, da ne bi prišle okrogle oblike preveč do izraza. Treba se je ravnavati pač

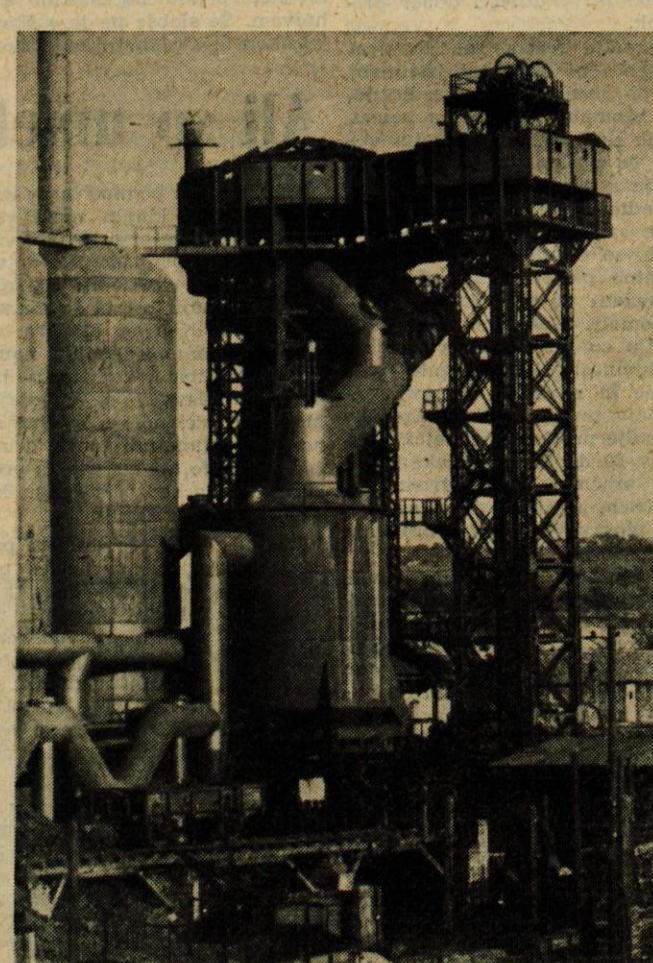
gatejša področja gozdov (Bohinj, Tržič).

Kako naglo je začelo pojemati število rudarjev v Karavankah nad Jesenicami kmalu potem ko so zgradili na Jesenicah — Savi v letih 1889 do 1890 nove obrate, začetke moderne jeseniške železne industrije: martinovke in valjarno, je razvidno iz naslednjih števk. Se leta 1895 je bilo 210 rudarjev, deset let kasneje pa le še 43. Obratno pa se je zvišalo število delavcev v novih valjarnah in pri martinovkah, ki je naraslo od 771 v letu 1895 na 1516 v letu 1905.

Gradnja centralnega obrata na Jesenicah ni bila edina poteka delničarjev KID konec devetdesetih let. KID je pri morju, v Škednju pri Trstu, začela graditi plavže za prekomorsko rudo, naprave za izdelavo koksa, in valjarne. Prvi plavž je bil v Škednju zgrajen leta 1897, isto leto, ko so ga na Savi podigli. Ko so v Škednju zgradili leta 1907 drugi plavž, so podigli onega na Javorniku. Tretji plavž v Škednju pa so zgradili leta 1912. Prvi plavž v Škednju so zgradili iz izkupička širnih kompleksov gorenjskih gozdov, ki jih je KID prodala verskemu skladu. Plavže v Škednju so spočetka kurili z uvoženim koksom, kasneje pa s koksom, ki so ga izdelali v Škednju.

Nove naprave v Škednju so bile mnogo večje kot pa naprave KID na Gorenjskem, na Jesenicah in na Javorniku. Največja producija v plavžu na Javorniku je znašala leta 1896, 42.359 metrskih stotov, plavž na Jesenicah pa 40.670 stotov. Plavž v Škednju je leta 1899 dal 568.450 metrskih stotov proizvodnje.

Dograditev nove železniške proge z Jesenicami na Trst s pre-

Eden izmed plavžev v Škednju — pri morju.

Miniaturni spominski ingot — Škednja, 5. nov. 1912

„Plamenu“ bodo napake odstranili

Tako po potrditvi tarifnega pravilnika v tovarni »Plamen« v Kropi so bili vsi prepričani, da je tarifni pravilnik dober. Po enem letu pa se je pokazalo, da je tarifni pravilnik za nekatera delovna mesta, predvsem kvalificirana in visokokvalificirana zelo pomanjkljiv. Ugotovili so, da so pri ocenjevanju delovnega mesta preveč gledali oziroma ocenjevali človeka-delavca, ki je bil takrat na njem zaposten.

Premalo so pomisili, da mlad kvalificiran delavec v enem letu lahko napreduje ter, da se na posameznih delovnih mestih delavci in uslužbenci med letom menjajo, zato sedaj na takih delovnih mestih delavcev ne morejo pravčno plačevati, ker nimajo v pravilnem razponu tarifnih postavki, ki bi omogočale kljub omenjenim spremembam zaposlenih, za enako delo enako plačilo.

O pomanjkljivosti tarifnega

Umnejše kmetijstvo osvaja srca

Pomlad postaja iz dneva v dan bolj »vsiljiva«. Čeprav je sonce že precej pridobil na moči, se le s težavo prebija skozi oblake, ki še vedno nosijo v svojih nedrjih sneg in dež.

Pomladanska dela na polju so nekoliko zakasnila. Nekateri sicer pravijo, da je zadnji sneg, ki je zapadel prejšnje dni, »bajtarjev gnaj«. — Naj bo že tako ali drugače, znanilci pomladanskih del na poljih se že pojavljajo.

Na vasi bo zadihalo spet živahnjež življenje...

EN DAN V Poljčah. Na Kmetijskem posestvu in Kmetijski šoli. Tam, kjer se uče mladi fantje in dekleta kmetijske in gospodinjske abecede.

En dan med ljudmi, ki skrbijo za to, da bi se kmetje naučili kar najbolj umnega kmetovanja.

KMETIJSKA ŠOLA in Kmetijsko posestvo v Poljčah sta zares posrečeni obliki združitve teorije o kmetijstvu z njegovo prakso. Kar se mladi fantje in dekleta nauče v predavalnici in kar si z živiljimi in malce okornimi rokami zapišejo v

čaju vodje sekcij mladih združnikov, nadalje ekonomi in knjigovodje zadrug. Tudi učiteljem, ki uče na vasi, ne bi škodovalo, če bi se seznanili z osnovnimi pojmi o kmetijstvu.

Danes se še vedno srečujemo s pojavi, ko kmetje ponizevalno gledajo na vaškega učitelja, češ, saj ne zna drugega kot poštovanje in spreganja glagolov. »Kaj on ve o našem vsakdanjem, trdem kmečkem delu«, menijo mnogi. Če bi učitelji znali tudi kaj več o kmetijstvu, bi jim bilo laže premostiti prepad med šolo in kmetom, ki je ponekod še vedno precej občuten.

Te pobude zaslužijo vso pozornost kmetijskih zadrug in drugih prosvetnih organov. Ni namreč nobenih ovir, da ne bi postala Kmetijska šola v Poljčah, središče kmetijskega izobraževanja na Gorenjskem. Za to imajo pač vse pogoje.

»STARO« V BORBI Z »NOVIM«

Nikjer ne prodira »nov« takoj počasi kot prav na vasi. Deloma je to razumljivo. Stare

mu je brž odgovoril: »Ej, oča, kako lepo bi bilo, če bi človek vedel, česa vsega ne ve!«

SEM IN TJA PO POSESTVU

Kdor bi misil, da bo ob sicer zelo lepem poslopu Kmetijske šole zagledal razsceno

Ema in »Mlaka«
sta dobri prijateljici

verzalni stroj, ki bi lahko po potrebi bodisi sejal, branjal, pulil peso, kultiviral, kosil in obračal seno itd. Pravi, da se bodo letos menda ogreli za njegov osnutek.

—o—

NA POSESTVU IN v šoli polež življenje. Iz dneva v dan. Sedaj se bo pravo delo šele začelo.

Ob vsestranski pomoči ljudske oblasti, ki bo letos, tako vsaj pričakujejo, izdatnejša kot doslej, se bo Kmetijsko posestvo v Poljčah še krepkeje razvijalo v poljedelsko-živinorejski smeri.

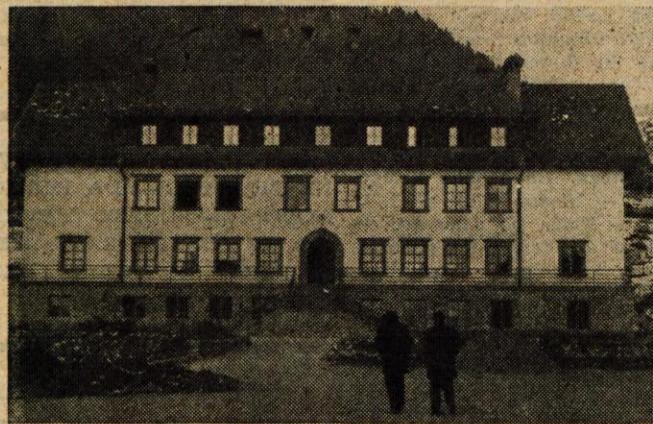
K temu bodo pripomogli prav vsi. Od upravnika Pačnika do svinjarice Eme. Mislim, da jim lahko verjamemo...

I. AUSEC

V torek, 10. t. m. od 12. do 15. ure so delavci podjetja »Seri« v Škofji Loki volili nov 15-članski delavski svet. Kandidate so izbrali iz vseh oddelkov tovarne. Volitve so potekale zelo dobro in do dveh je volila že večina članov kolektiva. To je lep uspeh in dokazuje, da se je celoten kolektiv na ta dogodek temeljito pripravil. Mladina je iz svojih vrst izbrala 4 člane in se tako vključila v aktivno sodelovanje pri podjetju. Na sliki: delavci med volitvami — na desni Justin Dolinar iz Puščala, partizanski borec iz leta 1941, ki je v tovarni zaplenjen že 15 let. Tudi sam je član delavskega sveta.

gorenjske bodice

LEPA STAVBA KMETIJSKE SOLE V POLJČAH

vezke, takoj tudi preizkusijo v šege in navade se prenašajo iz praksi. Posestvo ima hleve, roda v rod, z očeta na sina, na svinjake, stroje, zemljo. Teorija dobiva na tak način praktično veljavo.

V začetku je bila v Poljčah večletna Kmetijska šola. Toda danzo ni bilo velikega zanimanja. Težko je bilo namreč kmetom poslati v šolo sina ali hčer za dve leti in tudi dlje. Zato so sedaj sklenili, da bo šola enoletna, vendar bo trajala dve zimi. V tem času doma najlaže koga pogrešajo.

Zgolj kmetijska šola pa ne bi dosegla popolnoma svojega namena. Uprava šole meni, da bi bilo prav in potrebno, če bi se med letom prijevali tudi razni drugi tečaji za kmetovalce. Ne bi bilo napak, če bi se od časa do časa zbrali na krajšem te-

posestvo z urejenimi gospodarskimi poslopiji, se moti. V pisarni upravnika Vinka Pačnika visi na steni parcelni zemljevid posestva. Z rdečimi lisami so naznačene njive in gozdovi. Ti pa so tako razdrobljeni in raztreseni, da je kaj. Že laiku postane nemudoma jasno, da je nadaljnji razvoj posestva odvisen od arondacije.

Posestvo, ki je sicer vzorno voden, nima prav tako lastnih gospodarskih poslopij, temveč jih ima v najemu. Ni čudno, če znašajo potem splošni stroški poslovanja kar 48%. Vendar je moč tudi v sicer zasilih prostorih zapaziti dobro in gospodarno upravljanje.

Ema Rijavec, ki dela v svinjaku, kjer je 20 plemenskih svinj, ki skote letno od 180 do 240 puščkov, se res lahko povhali s svojim delom. Ko jo je hotel letos naš fotoreporter slikati, se je najprej malce namaznila, pozneje pa dejala svinji, »Mlaki« po imenu: »No, vidiš »Mlaka«, pa se bova slikati. Kdo bi mislil, kaj?« Hkrati je »Mlako« počuhala za ušesi, le-ta pa se je zadovoljno obregnila vanjo in se prepustila na »milost in nemilost« objektivu.

V hlevih imajo tudi 28 glav rdeče-cikastega goveda. Lani so dosegli povprečno možnost prikravah v višini 2448 litrov s povprečno tolščobo 3,8.

Tudi z mehanizacijo ni kdo ve kako dobro. Čeprav imajo traktor, snopoveznico, puhalnik za seno, brane, pluge, bi potrebovali še vrsto lažjih strojev za obdelovanje zemlje. Upravnik Pačnik ima v načrtu nek uni-

KER JE KONČNO le zasijalo ki leži na desnem bregu Save, znamenom, da bi malo tarokral, saj sem zvedel, da imajo v tej tovarni poseben klub tarokistov. Zdaj ga menda ni več. Pravijo pa, da je dobro delal, zlasti med delovnim časom. Za tako nepremišljeno igro sta bila dva premeščena na drugo delovno mesto, druga dva pa odpuščena. Toda eden izmed njih je bil takoj sprejet v Industrijsko šolo istega podjetja, kjer bo najbrže prenašal izkušnje na ostale tovariste.

Res škoda bi bilo, če bi ta dejavnost prekmalu zamrla!

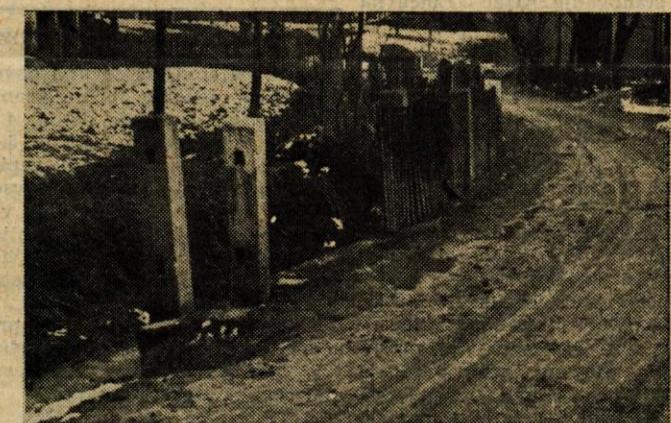
KO PA SEM SE prihodnji dan zglašil pri prijatelju, ki stanuje v ulici Pod gozdom na Jesenicah, je bila že noč. Ko sem zavil iz Aljaževe ceste mimo vrtca, sem se znašel v ulici

PRIJATELJ MI JE povedal, da v Žirovnici zato ne obnovijo pevskega zboru »Svobode«, ker jim pridejo na pomoč pevci s pevovodjem javorniške »Svobode«. In to kadarkoli je treba. Prišli so tudi zadnjič, ko jih je obiskal »prevzvšen« iz Ljubljane.

To je res kaj enostavna kopoperacija!

IZ ŽIROVNICE do POLJČ ni bilo tako daleč, toda zelo nevarna pot. Skoraj bi bil padel v cestni jarek, ker je ograja že vsa pokončana, kot to vidite na sliki. Uprava za ceste bi lahko tudi sem prišla kdaj pogledat.

PO SNEŽNEM METEŽU sem jo mahnil v Lesce na kolodvor, kjer sem počakal vlak. Iz dolga časa sem se tolažil s črno, »turško« kavo, ki je stala nič

»egipotske teme«. V komaj 200 več in nič manj kot 45 dinarjev metrov dolgi ulici sem naletel zgoraj na tri mlade parčke, ki so nemo vzdihovali.

Ceprav so volivci že večkrat zahtevali razsvetljavo, še do danes niso uspeli. Znano pa je,

da bo cesta dobila ime »Ulica vzdihljavev.«

VAŠ »BODIČAR«

9

Tu zagleda Marko ciganskega fantina, kako si prizadeva zlesti na njegovega najlepšega konja.

Jeza zgrabi graščaka, ko vidi, da se mu cigančič predzrne ukrasti pri belem dnevnu njegovo najljubše blago iz zaprtega hleva. »Od kod si se pritepel?« In gospod pogradi debelo palico ter z njim grozovito mahne, da cigana kri zalije in se s krikom zgrne na tla.

Hlapci priteko na krik mladca; skozi vrata pa stopi dolgin, stari cigan. Grozovito pogleda vse pričujoče, pobere kravvega cigančiča in odide. Na vrati se obrne in glasno spregovori: »Le ogledi me, grad in ti, gospod njegov! Ako se morem sinu ne zaceli rana, ki si mu jo naredil, pomnil me bodeš.« To rekši s sijnom v naročju naglo odide. Tudi ciganke je zmanjkalo.

Drugega dne ni bilo več ciganskih šotorov pod Kozjakom.

Odondod je minilo mnogo dni. Nekega dne je prijezdil na grad Kozjak vitez, star Markov znanec. Pove mu, da je Vitovec napadel cesarja in ga v Celju obstopil in sedaj cesar potrebuje pomoč kranjskih vitezov.

Marko je nerad zapustil svoj dom, najteže mu je bilo, pustiti sina samega. Venadar ni maral, da bi Kozjak, prvak stare rodovine, bil med zadnjimi, ki so cesarju obljubili izdatno pomoč.

Težko je slovo od doma in sina. Na grajskem dvorišču so se zbrali k odhodu gospodarja. Marko je še zadnjič požiral svojega sinka, ki ga je prepustil v varstvo svojemu čudaškemu mlajšemu bratu Petru in očetu Bernardu iz stiškega klostra, da ga bode učil in vzrejal.

S pogledom je kozjaški gospod še enkrat objel ves svoj grad, zavijtel se je na konja in naglo odjezdil, hlapci pa z njim.